

ÕIGUS

JURIIDILINE AJAKIRI

1922 a.

Nr. 3

3. aastakäik

Toimetis: J. Arro, J. Lõo, P. Kann,
R. Rõgo, M. Taevere.
Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Aia tän. 39.

Tellimise hind: 400 marka aastas
(8 nummert).
Üksik number 50 marka.

Sisu:

Kinnipidamiskaristused uuemates nuhtlusseadustes ja nende kavades — K. Saarmann. Lühikeseajaline vangistus ja rahaträhv — K. Grau. Tunnistajate vannutamise rahukohtuniku juures — J. Arro. Toredusmaks — prof. Dr. Ed. Berendts. Kohtutegelaste nimestik. Tsiiviilseadustiku oskussõnad (järg). Teated väljamaalt. Riigikohtu tegelus. Küsimused. — Lisa: 1921 a. Riigikohtu otsused.

Kinnipidamiskaristused uuemates nuhtlusseadustes ja nende kavades.

Praegusel ajal, kus meil vene 1903. aasta Nuhtlusseaduse läbivaatamine ja selles tarvilikkude muudatuste tegemine ees seisab, kus muude küsimuste hulgas kaalumise alla tuleb võtta ka nimetatud seaduses tarvitav karistussüsteem, oleks vahest huvitav tutvuda karistussüsteemidega välisriikide Nuhtlusseadustes. Kuid et vahest kõikide välisriikide karistussüsteemide jälgimine liiga kaugele viiks, niisama ka nende süsteemidega tutvumine nende täies ulatuses, on järgnevate ridade eesmärk ainult ühte osa karistussüsteemist puudutada, nimelt kin-

nipidamiskaristusi, ja viimaseid vaadelda ainult uuemates, peaaegselt XX aastajal väljaantud, Nuhtlusseadustes ja nende kavades.

Esmalt tuleb tähendada, et kinnipidamiskaristus on vabaduse kitsendamine, mis selles seisab, et süüalune kohtu otsuse täitmiseks teatud ajaks või ka elu-aegselt vastavasse asutusse paigutatakse, kus ta, eraldatud välisest ilmast, kindlaksmääratud elukorras ja enam või vähem raskes töös oma karistusaega mööda peab saatma.

Kinnipidamiskaristused on õieti karistustena tarvitusele võetud alles uuemal ajal. Nad on välja arenenud XVII aastasaja töömajadest hulkuritele ja tööpõlgajatele. Oma praeguse, juhtiva osa on kinnipidamiskaristused omandanud aga alles mineval aastajal peale surmanuhtluse, kehalikkude karistuste kui ka transportatsiooni kitsendamist. Praegusel ajal on kõigis karistussüsteemides kinnipidamiskaristused kõige laialisemalt tarvitusel, üksikutel juhtumistel, rahaträhvi kõrval, isegi üksiku karistusviisina*). Nii, näituseks, Norras, kus praegu maksab Nuhtlusseadus 1902. a. 22. maist. Viimane tunneb kaht kinni-

*) Vaadeldes ainult peakaristusi ja kõrvale jättes teisi karistusliikisid.

pidamiskaristust: faengsel ja hefte. Kummagi karistuse alammäär on 21 päeva, kuna ülemmääraks on esimesel 15 aastat ehk ka eluaeg ja teisel — 20 aastat. Sellega oleks siis kaks paralleelset kinnipidamiskaristust ettenähtud. Vahe on nende vahel järgmine: kuna faengsel, ühendatud õiguste kitsentustega, häbistav karistus on, kujutab hefte enesest n. n. custodia honesta. Viimane karistus on Nuhtlusseaduse eriosas ette nähtud nende väärtegade kordasaatmise puhul, mis iseenesest kordasaatja rikutud, kuritegevuslikku iseloomu ei väljenda. Aga suuremalt jaolt ka neil juhtumistel, kus seadus karistusena faengsel'i ette näeb, võib kohus, tunnistades süüteo kordasaatmise motiive mitte puht-kuritegevuslikuks, teist karistust tarvitusele võtta. Sellega oleks Norra karistussüsteemis järgmine põhimõte, nii palju kui see puudutab kinnipidamiskaristusi, läbi viidut: kaks peaaegu ühesuguse kestusega kinnipidamiskaristust, kuid eri-iseloomuga. Süüteo raskus määrab karistusaja pikkuse, süüteo motiivid määravad karistusliigi.

Teistsuguse põhimõtte on omaks võtnud Hollandi eeskujuline Nuhtlusseadus 3. märtsist 1881. a. Ka viimane tunneb päale rahatrahvi kaht liiki kinnipidamiskaristust: vangimaja (gevangenisstraf) ja arest (hechtenis). Esimest võidakse määrata 1 päevast kuni 15 aastani ehk eluaegselt, kuna teise kestus on 1 päevast kuni 1 aastani. Vangimaja on üldine kuritegude eest määratav karistus, arest määratakse väärtegade ja mõne ettevaatamata kuriteo eest. Siin paistab kõige esmalt silma pikaajalise karistuse puudus, mille iseloom häbistav ei ole. Süüteo raskus määrab ära karistuse vältuse ja tema liigi; süüteo kordasaatmise motiiv jääb kõrvale, nii palju kui ta mitte elemendina süüteo raskuse peale ei mõju. Kui aresti kitsas tarvituspäev kõrvale jätta, jääb järele ai-

nult üks üldine kinnipidamiskaristuse viis — vangimaja. Sellega oleks siis ka piir pandud kinnipidamiskaristuse määrale.

Kuid suurem osa ka uuemaid Nuhtlusseadusi või nende kavade ei lepi kahe kinnipidamiskaristuse liigiga. Viimaste hulka kuuluks esmalt Schveitsi 1903. a. Nuhtlusseaduse kava. Viimane tunneb kolme liiki kinnipidamiskaristusi: Zuchthausstrafe, Gefängnisstrafe ja Haft. Esimese kestus on 1—15 aastani, iseäralistel, seaduses ettenähtud juhtumistel ka eluaegne; teise alammäär on 8 päeva, ülemmäär — 2 aastat, üksikutele juhtumistele kuni 5 aastani; viimase karistuse alammäär on 3 päeva, ülemmäär 3 kuud. Siin tuleb esmalt Gefängnisstrafe eraldada ja tähendada, et see karistuse liik kannab custodia honesta iseloomu, on seega mittehäbistav. Ja ka seadus ise kirjutab ette juhtumistele, kus mõlemad raskemad karistused ette on nähtud, et kohtul Zuchthaus tarvitusele tuleb võtta, kui kuritegu alatutel motiividel korda on saadetud ja üleastuja rikutud iseloomust tunnistust annab. Kuid siiski ei ole Gefängnis ka meie mõiste järgi kindlus, sest ta tunneb töösundust ja progressiivsüsteemi. Iseäralise kindlusetaolise karistuse loomisest loobus Schveitsi kava, põhjendades seda sellega, et ei olevat soovitatav privileegeeritud üleastujaid luua, kes karistust ainult väliselt, näivalt kannavad. Mittehäbistav on Gefängnis peasjalikult selle tõttu, et tema põhimõteliselt õiguste kaotusega ühendatud ei ole; ainult üksikutele, seaduses kindlasti ettenähtud juhtumistele, võib kohus selle karistuse kõrval ka õiguste kaotust määrata. Zuchthaus ei tarvitse lähemat seletust, ta on pikaajaline, häbistav karistus, alati õiguste kaotusega ühendatud. Haft on karistus üleastumiste eest, ei kannu muidugi häbistavat laadi ja saadetakse täide üksikvangistuses, kus kinnimõistetud peavad vastavaid töid tegema.

Austria 1912. a. kava näeb ette 4 liiki kinnipidamiskaristusi; need on: Kerkerstrafe, Gefängnisstrafe, Haftstrafe ja Hausarrest. Esimene on raskete kuritegude kordasaatmise korriline karistus. Tema kestvus on 1—20 aastani ehk eluaegne, tema iseloom häbistav, alati õiguste kaotusega ühendatud. Teine karistuse liik kannab sega iseloomu. Osalt on ta häbistav karistus: selle karistuse määramise puhul üle 6 kuu võib kohus üleastujal õigusi kitsendada, kui leitakse, et kuritegu on korda saadetud erilise toorusega, omakasu püüdmiseks, ilma häbitundeta ehk tööpõlgamise tõttu. Tsistel juhtumistel on see karistus vaba õiguste kaotusest. Tema üleüldine ulatuspiir on 3 päevast kuni 20 aastani. Seega on tema paralleelne karistus eelmisele kui ka järgnevale. Ettenähtud on ta eriosas enamalt jaolt kõrvuti kas Kerker'iga või Haft'iga. Haftstrafe määratakse 1 päevast kuni 5 aastani. See karistus on ühest küljest puhtana arest meie mõiste järgi, teisest küljest — kindlus. Õiguste kaotusega ta ühendatud ei ole. Viimaks Hausarrest. See karistus, Austria omapärasus, oli maksvas Austria Nuhtlusseaduses ette nähtud, tema kestus on 1 päevast kuni 2 nädalani. Isik peab kohustuse andma, oma korterist karistusaja kestusel mitte lahkuda; selle kohustuse rikkumise puhul paigutatakse ta kõigeiks mõistetud ajaks eelmineva karistuse täitmise asutusse. Selle karistuse tarvitamist tuli maksva seaduse järgi praktikas väga harva ette.

Saksamaa 1919. a. Nuhtlusseaduse kava näeb ette peakaristusena 3 liiki kinnipidamiskaristusi: Zuchthaus, Gefängnis ja Einschliessung. Esimene on pikaajaline, häbistav karistus, kestusega 1—15. aastani või eluaegne. Selle karistusega on ühendatud õiguste kitsendamine. Teine karistusliik, Gefängnis, on niisama häbistav karistus, kestusega

1 päevast kuni 5 aastani. Üksikutel, eriosas tähendatud juhtumustel võib selle karistusega, kui kuritegu alatutel motiividel korda on saadetud, ka õiguste kitsendamist määrata. Kolmas, Einschliessung, on meie mõiste järgi kindlusetatoline karistus, kestusega 1 päevast kuni 15 aastani. Õiguste kitsendusi selle karistuse puhul ei ole. Nagu näha, on viimane karistus suuremalt osalt paralleelne kahe esimesega, nii et selle määramine, seaduses kindlaks määratud piirides, arvesse võttes kuriteo ja üleastuja iseloomu, kahe esimese karistuse asemel võimalik on.

Eeltoodud lühikesest ülevaatest selgub, et uuemal ajal kinnipidamiskaristuse liikide arvu võimalikult kokkutõmmata katsutakse. Kui kõrvale jätta Austria kavas tarvitata kodune arest, mis oma sisu kui ka ulatuspiiri tõttu vähese tähtsusega on, siis peab tunnistama, et kinnipidamiskaristusi üle 3 liigi ei ole. Ja see on ka arusaadav, sest kui ühest küljest karistusliigi määramise aluseks võtta üleastumise ja üleastuja iseloomu, siis võib kinnipidamiskaristusi 2 liiki olla, nagu see kõige järjekindlamalt läbi on viidud Norras. Teisest küljest võivad karistusliikide määramise aluseks olla karistuse sihid, ja neid on meieaegse kriminaalõiguse järgi kolm: ärahirmutamine, parandamine ja eraldamine. Kui ka mõlemad eespool-toodud põhimõtted ühendada, siiski ei ole mõjuvaid põhjusi üle 3 liigi kinnipidamiskaristusi tarvitusele võtta. Seda tuleks ka vene uue Nuhtlusseaduse läbivaatamisel silmas pida.

K. Saarmann.

Lühikeseajaline vangistus ja rahatrahv.

Eesti Vabariigis toimivate Kriminaalseadustikkude: N. S., R. N. S. ja U. N. S. järele on vähemate kuritööde ja väärtegude eest karistusena ette nähtud lühi-

keseajaline vangistus: türm ja arest ilma rahatrahvita või rahatrahviga — mõlemad korruga või jälle emb-kumb: rahatrahv või arest. Kõigil neil juhtumistel, kus on seaduses määratud teatava väärtuse eest arest ehk rahatrahv, on süüdimõistetud täieline vaba välik, kumba neist eelnimetatud karistustest ta tahab kanda. Rahatrahvi ei või mainitud juhtumistel süüdimõistetult sunniteel sisse nõuda.

Praegu kavatakse Kohtuministeeriumis, eriti moodustatud komisjonis, U. N. S. ajakohaselt ümber töötada, temas teaduse nõuetele ja meie elutingimustele vastavaid parandusi ette võtta. Selle vastutusrikka töö juures tuleks tingimata põhimõtteliselt läbi kaaluda ja revideerida küsimused: missugune karistus oleks tulevikus väiksemate kuritööde ja väärtegade eest otstarbekohasem määrata: kas lühikeseajaline vangistus või rahatrahv? Kumb on neist karistustest, kriminaalpolitilisest seisukohast välja minnes kasulikum ja ajakohasem võitlusabinõu kuritegevuse vastu ja kumb neist tuleks esimesele ehk eesõigustatud kohale asetada Kriminaalkodeksis ning mil kujul?

Karistus peab kaitsma ühiskonda üksikute isikute kuritegelikkude kallaletungimiste vastu. See on sõjariist, mille abil riigivõim kuritegevuse vastu võitleb. Iga võitlusabinõu headust hinnatakse selle järele, kui võrd ta vastab oma ülesannetele ja kui võrd hõlpsamini suudetakse tema varal soovitavaid tagajärgi saavutada.

Meil toimivas Kriminaalseadustikus maksab põhimõte kurja kurjaga tasuda. Lühikeseajalises, isiklikku vabadust võtvas vangistuses nähakse ainult hirmutusabinõu, mille abil riigivalitsus püüab ära hoida kuritööde või väärtegade kordasaatmist tulevikus.

Tegelik elu kui ka kriminaalõiguste teadus on aga ära näidanud ja selgeks teinud, et seda eesmärki mitte ei ole suu-

detud kätte saada lühikeseajaliste vangistustega. Tagajärjed on vastupidised olnud ja mainitud karistus hoopis teistsugust vilja kannud, kui temalt oodati ja loodeti. Kuritegevust ei ole suudetud selle läbi vähendada. Vilunud kuritegijaid lühikeseajaline vangistus ei hirmuta, neile on ta pahatihti soovitavaks puhkuseks ja laisklemiseks ühiskonna kulul. Küll on aga paljud juhuslises seaduse vastu eksijad, üleastujad lühikeseajalise vangistusega lõplikult ära rikutud. Elukutselised kurjategijad ei tunne hingeliselt mingit põlgust vangikambri vastu, vaid see on neile sagedasti teiseks koduks saanud. Ausale inimesele, kes juhuslises seadusest üle on astunud, võib mõnenädalane või -kuune türm või arest saatuslikuks olla ja teda jäädavalt ausast elust kõrvale juhtida. Vangimajade publikum seisab harilikult suuremal arvul elementidest koos, kes ausast seltskonnast välja on heidetud ja oma au- ja õigustunde poolest väga madalal astmel seisavad — vilunud kurjategijatest. Viimaste hulgas viibimine, kuigi lühikest aega, rüvetab inimese hingeliselt ja võib sagedasti iseäranis noored isikud, kes esimest korda sinna on sattunud, lõplikult ära rikkuda ja kõlbmatuks ühiskonna liikmeiks ehk kaaskodanikkudeks teha. Mitte asjata ei nimetata rahva suus vangimajasid kurjategijate kooliks.

Õigusega tähendavad prof. Liszt, Aschrott, Kraepelin j. t. kriminalistid, et lühikeseajaline vangistus ei ole üksnes kasuta; tema teeb õiguslisele korrale rohkem ja raskemalt kahju kui täielik kuritegijate trahvimatus seda suudaks korda saata, ning et meie oma väikestes kohtuvangimajades riigi kulul kuritegijate koolisid üleval peame, millest üht kuritegijate korduvuse peapõhjuse meie karistussüsteemis tuleb otsida.

Neid põhjendatud puudusi lühikeseajalise vangistuse asjas arvesse võttes peame meie lühikeseajalise türmi ja aresti

mittesoovitavateks karistusteks lugema. Nad ei täida oma ülesannet. Et sellest halbusest mööda pääseda, ja süüdimõistetuid lõpliku ärarikkumise eest hoida, mis lühikesajaline vangistus enesega kaasa võib tuua, on pea kõigis kultuuri-riikides ühelt poolt tingimisi karistus, teiselt poolt, just viimasel ajal, rahatrahv tarvitusele võetud. Rahatrahv ei ole siin mitte enam embkummi ette nähtud, vaid sunduslik. Kes trahvi ei taha maksa, selle käest nõutakse see sunniteel sisse. Ei ole trahvitul varandust, siis võib ta oma trahviraha tööga tasa teenida, ja ainult äärmisel juhtumisel võetakse vangistus kui asekaristus tarvitusele.

Rahatrahvi vastu võidakse vaielda, et see karistusviis ainult vaeseid riivab, kuna rikkale inimesele ta mingiks tunduvaks karistuseks ei või olla; järjekult on rahatrahv karistuseks ainult vaesema seltskonna-kihi suhtes, sellega mitte õiglase karistus. See vastuväide leiaks kinnitust, kui kohus karistuse määramisel oleks köidetud olema kuri- või väärteo iseloomuga ning selle raskusega ja süüaluse varanduslist seisukorda üldse ei tarvitseks arvesse võtta. Niipea aga, kui kohtule võimalus antakse karistuse määramisel arvesse võtta kaebealuse varanduslist seisukorda ja tema jõukusele vastavalt enam-vähem proportsionaalselt rahatrahvi määrata, kaotab ülevalnimetatud kartus oma aluse ja rahatrahv võib rohkem õiglasemaks ja teole vastavamaks karistusabinõuks olla kui türm või arest.

Ei saa ometi salata, et ühe ja sama aja pikkune vangistus oma raskuse poolest ühele isikule ometi palju kergem on kanda kui teisele. Vilunud kurjategijale, kellel autundmust ja enesest lugupidamist ei ole ja kes viletsates oludes peab elama, võib vangikoda lühikeseks ajaks päris soovitavaks puhke- ja laiskusepaigaks olla. Kuna sama karistus juhuslikult seadusest üle astunud ausale noorele naisterahvale võib täiesti saatuslikuks

saada ja tema tulevase eluõnne ja hea käekäigu lõplikult hävitada.

Sellest seisukohast välja minnes oleks üleliigne apteegilist täpipealsust nõuda rahatrahvi määramisel kaebealuse varanduslist seisukorra suhtes. Oleks piisav olema, et kaebealusele pealepandud rahatrahv sedavõrd suur oleks, et ta seda tunneb kui teatavat raskust, mis karistusena tema peale on pantud.

Iseäranis soovitav oleks rahatrahv poliitseilistes väärtegudes, kus meil mitte hariliku kurjategijaga tegemist ei ole, vaid juhusliku isikuga, kes mõnesuguste välimiste mõjude all tegutsedes maksva avaliku korra vastu on eksinud. Niisama ka kõigis teistes vähemates kuritöödes ja väärtegudes, kus meil vilunud kurjategijaga tegemist ei ole.

Rahatrahv ei jäta oma head mõju avaldamata ka kõigis neis kuritöödes, mis korda on saadetud isikliku omakasu püüdmise või ahnuse tungil, nagu vargus, kelmus jne., kus aga rahatrahv teatavatel raskematel juhtumistel tuleks juba täiendava karistusena määrata pikemaajalise vangistuse kõrval. Selle läbi oleks riigil võimalik karistusega just neid halbu süüaluse instinktisid tabada, mis viimast kurja tegema kihutasid. Igal juhtumisel olgu aga rahatrahv, nagu juba tähendatud, sunduslik, aga mitte sõltuv süüdimõistetute tahtelt, nagu see praegusel ajal toimivates Kriminaalseadustikkudes ette on nähtud, kus kaebealune oma hea tahtmise järele kas rahatrahvi maksab või jälle ennast arestimajasse laseb paigutada, et seal riigi kulul laiselda ja logeleda.

Lääne-Euroopa riikide seast on Norramaal Kriminaalseadustikus 1902. a. sunduslik rahatrahvi mõte läbi viidud. Kuritööde eest võib rahatrahvi määrata 3—10000 kroonini, väärtegude eest 1—5000 kroonini. Trahvimaks on sunduslik, teda võib ka tööga tasuda. Ei maksa aga süüdimõistetute seda ära ehk ei tasu tööga,

siis nõutakse trahviraha tema varandusest sunniteel sisse (§ § 27 ja 28).

Uutest demokraatlikkudest riikidest on Saksamaa lühikeseajalisest vangistusest rahatrahvi peale ülemineku mõtte omaks võtnud. Uemas Saksa Kriminaalseadustiku projektis 1919. a. on § 43 selge sõnaga ära tähendatud: „Haft ist nur Ersatzstrafe für uneinbringliche Geldstrafen“ — arest on ainult asekaristus rahatrahvi maksmata jätmise korral. — Sama projekti § 54 põhjal võib rahatrahvi määrata 5—20000 margani, kuid nende kuritööde ja väärtegude eest, kus kasu-püüdmine (Gewinnsucht) kuriteo kordasaatmise tõukejõuks on olnud, võib kohus süüdlast kuni 100.000 m. trahvida (§ 55). Peale selle on nende kuritööde eest, kus kurjategija omakasu-püüdel toimetab, vangistus ühes rahatrahviga ette nähtud (§ 55), kuna kõigil neil juhtumistel, kus süüdi kergendavatel asjaoludel kohtul seaduse järele õigus on vangistuselt üle minna rahatrahvi peale, tuleb süüdlasele rahatrahv määrata (§ § 108 ja 115). Rahatrahvi määrates peab kohus iga kord arvesse võtma süüdlase majandusliku seisukorra (§ 109). Trahvimaksmist võivad kohus ja täidesaatvad organid oma äranägemise järele pikendada ja lubada trahvi ajajärgude kaupa ära tasuda. Ei pea aga süüdimõistetule temale määratud tähtaegadest kinni ega maksa trahvi õigel ajal ära, siis võib temale tehtud maksukergendust tagasi võtta (§ 56). Sel korral, kui süüdimõistetule temale pealepandud trahviraha priitahtlikult ära ei maksa, nõutakse see tema käest sunniteel sisse (§ 57); järjelikult ei ole siin süüdimõistetule mitte vabavalkut jäetud, kas raha maksta või istuma minna. Ei ole aga võimalik süüdimõistetult temale määratud trahviraha sisse nõuda tema vaesuse tõttu, siis ei võeta veel kohe tarvitusele asekaristus — vangistus, vaid süüdimõistetule antakse veel võimalus määratud trahviraha tööga ta-

suda (§ 58 ja 59). Ainult sel juhtumisel, kui süüdimõistetule kõiki temale antud võimalusi trahvimaksmiseks ei tarvita ega täida ja temalt midagi võimalik ei ole sisse riisuda, võetakse asekaristus — vangistus tarvitusele. Kuid ta võib ennast igal ajal asekaristusest vabastada, kui ta trahvi ära maksab. Tasumise puhul arvatakse iga päeva kinniistumise eest 5—30 marka (§ 59 ja 60). Asekaristust võib määrata ühest päevast kuni ühe aastani (§ 48).

Säärast karistusüsteemi tarvitades ei ole mingit kahtlust, et lühikeseajalised vangistused pea täiesti kõrvale tõrjutakse ja harvadel juhtumistel tarvitusele võivad tulla. Igatahes on siin teatav tagatis seaduse poolt antud, et väikestes kuritöödes ehk väärtegudes süüdimõistetud isikud võivad ennast vangimaja halvast ja rüvetavast õhkkonnast eemal hoida ja tehtud kurja seaduse määruste vastu eksemplise eest pealepandud trahvi rahaga ehk oma ausa tööga tasuda. Teiseks ei tarvitse kohus väikese väärteo eest, mis vahest juhuslikult on korda saadetud, süüdlast kohe vangikotta saata, vaid võib temale võimalust anda teisel teel kanda teenitud karistust.

Kriminaalpoliitilisest seisukohast välja minnes tulevad ülevaltähendatud põhimõtted karistuse suhtes saksa uues kriminaalseadustiku projektis heaks kiita, sest siin püütakse neile halbustele, mille peale ma lühikeseajaliste vangistuse asjus eespool tähendasin, piiri panna ja seda ühiskondlikku kurja vähendada, mida vangimaja kui „kuritegevuse kool“ laiali laotab. Meie Uue Nuhtluse seaduse üldjagu läbi vaadates ja parandades tuleks kindlasti sama teed käia ja lühikeseajalised vangistused täielikult sundusliku rahatrahvi vastu ära muuta. Kui arvesse võtta veel seda asjaolu, et meie arestimajad kui ka vangimajad palju halvemas seisukorras on kui Saksamaa omad ja et meie vangimajad veel suuremal

määral oma halba, mürgitavat mõju sinna sattunute peale avaldavad, mis ühiskondlikus elus ilmkahtlemata halbu tagajärgi esile kutsub ja mis seltskonnale palju rohkem kahju toovad, kui see kasu on, mis süüdlase lühikeseajalise kinnipidamisega seal suudetakse saavutada, siis on meie juures vana trahvisüsteemi muutmise lühikeseajaliste vangistuste suhtes ilmkahtlemata tarvilik.

Sundusliku rahatrahvi sisseseadmise juures oleks väga soovitatav, et neil juhtumistel kui süüdimõistetute temale peale pandud rahatrahvi ära ei maksa ehk temalt seda ei saa sisse nõuda, kõigiti võimaldataks seda tööga tasuda, ja ainult äärmistel juhtumistel tuleks lühikeseajaline vangistus kui asekaristus tarvitusele võtta.

K. Grau.

Tunnistajate vannutamise rahukohtuniku juures.

Ts. Kp. S. § 95 ja Kr. Kp. S. § 97 ja 98 määravad, et tunnistajad rahukohtunik peab üle kuulama vande all, olgu siis, et pooled omavaheliselt kokku leppides neid vabastavad vande andmisest. Vaimuliku isiku, preestri (священникъ) äraolekul kuulab rahukohtunik tunnistajad üle ilma vandeta, kuid võttes nendelt allkirja, milles nad endid kohustavad oma ütlusi pärastpoole vandega kinnitama poolte sellekohase nõudmise peale. Ts. Kp. S. § 95 põhistes seletatakse, et selle seaduseparagrahvi esialgses redaktsioonis oli kavatsatud üle kuulata tunnistajaid rahukohtuniku juures ilma vandeta. Sellest mõttest loovuti aga järgmistel põhjustel: tunnistajate vanne loetakse tema ütluse usaldatavuse tunnismärgiks kõigis seadusandlustes. Kuid selle üldise põhimõtte maksmapanemine, et tunnistaja tehku oma ütlus ikka ja alati vande all, oleks väga raske

läbi viia, kui rahukohtuniku asukohas (въ мѣстѣ пребыванія) ei ole preestrit (священникъ) ehk kui viimane oma kohuste täitmisel on väljaspool. Sel korral oleks rahukohtunikul täitsa võimatu tunnistajaid üle kuulata. Abinõude otsimisel selle pahe vastu tunnistati, et lubada rahukohtunikule vande viia tunnistajaid preestri äraolekul ei oleks mitte kokkukõlas apostliku õigeusu kiriku reegluga (съ правиломъ нашей церкви), et vanne kohtu ees kuulub pühasse tegevusse, mida teostatakse alati preestri kaastegevusel. Sellepärast arvati otstarbekohaseks tunnistajad rahukohtuniku juures vannutamata jätta, neilt aga allkirja võttes, et nad oma ütlusi kohustavad vandega kinnitama pärastpoole, kui pooled seda nõuavad.

Osutatud seaduseparagrahvide otsekohene mõte kui ka mainitud põhised ei jäta kahtlust selles, et 1) tunnistajaid rahukohtunik pidi üle kuulama vande all; 2) ainult apostliku õigeusuliste tunnistajate ülekuulamisel võidi vannet võtmata jätta, nõudes tunnistajatelt parasitise vande andmise kohustust (подписка).

Tegelikul kohtumõistmisel rahukohtunikku juures muutus aga see ainult apostliku õigeusuliste tunnistajate kohta tehtud erand üldreeglik, sest veneaegsed rahukohtunikud jätsid lihtsalt kõik tunnistajad vannutamata, võttes neilt ette trükitud plankettide peal vandekohustusi. — See võte on vene kohtutelt meie kohtutesse üle läinud, nõnda et meie rahukohtunikud väheste eranditega jätavad ka tunnistajad vannutamata, võttes neilt vandekohustusi. Kui juba Vene ajal säärane teguviis oli õigustatud ainult veneusuliste tunnistajate suhtes, siis puudub sellel meil maksva seaduse põhjal ülepea iga alus.

„Riigi Teatajas“ 1919. a. nr. 70 välja kuulutatud seadusliku delegatsiooni poolt 23. sept. 1919. a. vastuvõetud seadus vande muutmise kohta kohtu asjus mää-

rab kindlaks, et vanne on kõigile isikutele ühesugune, nende isikute usutunnistuse peale vaatamata (§ 1), ning vanne võtab vastav kohtuvõimu esindaja, ka rahukohtunik, ilma vaimulikku juurde kutsumata (§ 2). Nõnda puudub maksvas seaduses iga alus tunnistajaid vannutamata jätta, neilt vandekohustuse allkirja võttes. Säärane mitte seadusel põhjenev toimetus muudab tunnistajate ülekuulamise rahukohtuniku juures mingiks vormitaitmiseks, mida igal juhtumisel võidakse tühistada, nõudes uut tunnistaja ülekuulamist Rahukogus ainult sellepärast, et tunnistaja kuulati üle rahukohtuniku juures ilma vandeta. Vande võtmata jätmise pärast tuleb sagedasti asja Rahukogus uuesti harutada tunnistajad uuesti välja kutsuda, milleks põhjusega palju aega ja vaeva ära kulub. Jääb see aga tegemata, peab otsust muudetama kassatsioonikorras. Et kõigest sellest mööda pääseda, tuleb minu arvates rahukohtuniku juures tunnistajad vannutada ning vandekohustuste allkirjade võtmine täitsa kõrvaldada.

J. Arro.

Toredusmaks.

Rahaminister rääkis oma eelarve-kõnes kavatsusel olevast maksust toredus- asjade pealt. Sellega nihkub jällegi päevakorrale tihti vaidluse all olnud küsimus toredusmaksu tulutoovuse ja otstarbekohasuse kohta.

Üheski suuremas töös finantsteaduse alal ei puudu peatükk, olgugi väikene, mis käsitleb toredusmaksu. Juba poole aastasaja eest (1875) ilmus Bilinsky sulest monograafia selle aine üle, milles ta toredusmaksu iseloomustab kui parandit (korrektiivi) tulumaksu juurde. Tema ühendab toredus- asjade maksustamise sotsiaalse küsimusega, mis ka tol ajal terav oli, ja ütleb järgmist: „ka rahasjandus ei saa loomulikult meie aasta-

sada ehk — kui soovite — praegust põlve iseloomustavaist joontest puutumata jääda, ka temal on oma sotsiaalne sihtjoon ehk sotsiaalne küsimus, mille lahenduse tuum seisab tendentsis rikkaid võrdlemisi enam maksustada kui vaeseid; viimase saavutamise abinõudes peab olema 1848 a. saadik teoreetiliselt põhjalikult väljatöötatud tulumaks, n. n. progressiivne maksustamine, esimese järgu tarbeainete maksu kaotamine, riigivõlgade võimalik vähendamine kõrgendatud isikumaksude kaudu. Samaks otstarbeks on tarvis sisse seada ka toredusmaks.“

Võitlust toredusega on peetud kõigil ajal, alates vana Hellase ja Roomaga ja lõpetades uue aja politseiiriigiga. Ka keskaegne orduvalitsus praeguse Eesti ja Läti Vabariigi piirides tundis politseilikka abinõusid toredusega võitluses: pruugib ainult meelde tuletada XV ja XVI aastasaja esimest poolt, mil orduriik lagunema hakkas, kus ajaloo-kirjutajad kaebasid toreduse üle juba talupoegade hulgas.

Kuna politseivõim pole suutnud kõigil ajal ja mail, võita toreduse tagaajamise tungi, siis tahtis finantspoliitika teda ära kasutada riigikassale sissetulekute loomiseks.

Aga enne kui asume vaatlema, kuidas toredus- asjade maksustamine aja jooksul arenes, katsume lähemalt defineerida mõistet toredus (luxus).

Peab ütlema, et see mõiste oli vanasti väga veniv: XVI aastasajal loeti toredus- asjadeks näit. taskurätte; kui 102 a. tagasi esimesed tuletikud müügile tulid, siis arvati neid toredus- asjaks, samuti steeriini- küünlaid, petrooleumilampe j. n. e.

Filippovitschi järele on toreduse tagaajamine see, kui keegi kulutab mõnutsemise otstarbel oma sissetulekuid inimlikuks heaolemiseks mitte tarviliste väärtuste omandamise peale.

Ka see definitsioon pole päris täppis, sest ta sisaldab samuti ebamääraseid

mõisteid. Sest ka mõisted vaesus, jõukus ja rikkus on aja, ruumi ja rahvakklassi suhtes väga venivad.

Meie näeme, et abinõud toredusajade maksustamiseks siis päevakorrakerkivad, kui vaesus ja rikkus iseäranis teravalt teineteise vastu seisavad ja kui suured sõjakulud sunnivad uusi maksulauseid leidma.

Tihti on sõja ja viletsuse aeg ühtlasi ajaks, kus vaeseksjäämine üle õõ rikastumisega käsikäes käivad, kus suure massi kõrval, keda õnnetus maha rõhub, teatav väike rühm inimesi majanduslisi tingimusi kasutades tihti südamega ekspluaterimise tagajärjel suuri varasid kokku ajab. Ka ajajärgul 1914—1920 polnud asi teisem.

Ajalugu näitab, et just need tõusikud, omast edust joovastatud, tihti meeletule ja ümbritseva viletsuse kõrval toorelt pealetikkuvale mõnutsemisele anduvad, mis tihti isegi maitsetult ja labaselt avaldub.

Sarnased nähtused loovad elevuse selle kihi eritiseks maksustamiseks, niihästi selleks, et riigikassale sissetulekut hankida, kui ka sotsiaalsele õiglustunde rahuldust muretseda. Seks otstarbeks on iseäranis soodus toredusmaks. Prantsuse majandusteadlane René Stourm ütleb oma töös: „Systèmes generaux des impôts“: „Maksustamise ideaalse seisukorra saavutamine oleks kui kogu maksukoormat saaks toreduse, selle rikkuse kõige pealetikkuvama, peaaegu karistusväärilise avalduse peale veeretada.“

Seda eesmärki pole nüüd aga kunagi taoteldud ja toredusmaks pole ka kuski suuri sissetulekuid annud, sest mida kõrgem see maks, seda kiiremini vähe- neb toredusartiklite tarvitamine ja suure tulu lootusele järgneb enamasti hale peitumus.

Meie ei hakka siin käsitama toredusmaksu ta ajaloolises arenemises, vaid tahame vaadelda ainult toredusmaksu

sisu, nagu ta kõige uuemal ajal esineb.

Ühel kujul on kõigil riigel olemas oma toredusmaks: tollide näol kõrgema- väärtusliste ja kallimahinnaliste import- tarbeainete pealt, mis kättesaadavad ainult jõukamatele (näit. pitsid, siid, veinid jne). Sarnaste asjade hulka ei kuulu aga mitte väljamaalt sisseveetavad toidu- ja maitseained, mis laiematele rahvakihtidele tarvilikud, nagu kohvi, tee, suhkur jne. Huvitav on, et kord ka nimetatud aineid toredusajadeks arvali.

Tähenäeb, rääkides toredusmaksust kui niisugusest, jätame meie kõrvale tollimaksud.

Toredusajju võib kaht viisi maksustada: otsekoheselt ja kaudselt. Esimesel juhtumisel langeb maks asja omaniku ehk ostja kanda, teisel juhtumisel valmistuse ja ostu-müügi peale.

Vanal ajal oli otsekohene maksustamisviis paremaks peetud, nüüdsel ajal aratakse paremaks toreduse objekti maksu alla panna, sellega omajalt kaudset maksu võttes. See maksustamisviis töötab küll riigikassale suuremaid tulusid.

Missugused asjad kuuluvad toredusmaksu alla? Siin toome mõned näitused XIX aastasajast.

Eeskujuks toredusmaksu-asjanduses on Inglismaa. Seal püsis XVIII aastasajast terve hulk maksusid, mida nimetati „Assesed Taxes“. Eraldades nende hulgast n. n. majademaksu (Inhabited houses duty), kuna ju korter üldiselt pole toredusartikkel, jäävad järele maksud töldade, hobuste, teenrite, vappide, juuksepuudri ja koerte pealt. Ajajooksul kaotati nad, siiski töid nad veel 1870 a. 2.892.36 naelstr. sissetulekut. Austrias kuulusid maksu alla saapad ja kingad, biljard, veeremäng, tollad, Preisimaal — meesteenrid, vankrid, hobused, koerad, samuti Itaalias, Prantsusmaal, Portuga-

lis. Aga tulud neist maksudest olid väikesed.

Laiemaulatusline toredusmaks pandi P.-A. Ühisriikides maksma a. 1864. Seati otsekohene maks sisse töldade, lõbusõidu-riistade, klaverite, orelite, biljardite, tasku-kellade, kuld- ja hõbeasjade pealt. Kõigi säärase asjade omanikud pidid deklaratsioonidega esinema ja viimaste järele peeti kõva kontrolli.

Hollandil on XIX aastasajast alaeist n. n. isiklik tarvitusmaks, mis veel 1915 a. 14 miljoni guldnat sisse tõi. Siia kuuluvad: korteri-, uste- ja akende-, kamina-, vallasvara-maks, teenrite-maks ja hobustemaks. A. 1873 oli sissetulek neist maksudest, väljaarvatud korteri-, uste- ja akendemaksud, 8.262.000 guldnat ehk $\frac{1}{3}$ kõigest otsekohesete maksude summast.

1870—1871 a. sõja järele seati Prantsusmaal sisse terve rida toredusmaksusid, nagu vankrite- ja hobustemaks, börsimaks, 10% sõidupiletite maks reisijatele ja багаashilt, paberimaks (15, 10 ja 5 fr. 100 kg. eest) j. m.

Ülemaltoodust on näha, mida kõike toredusmaksu alla arvati.

Enne ilmasõda puudus toredusmaks enamasjaos riiklikes majapidamistes hoopis, ehk tal oli äärmiselt väike tähendus muude maksude kõival. Teda vaadati rohkem ajaloolise kurioosumina, kui tuleviku maksuna.

Finantsteaduses oli toredusmaksu pooldajate arv väike, rohkem leidis vastaseid ja skeptilisi arvustajaid.

Säherdune silmapaistev maksuasjanduse tundja nagu Vocke ütleb („Finantsteaduse põhijooned 1894“) selle järele kui ta kõik toredusmaksu võimalikud objektid üles lugenud: „kõik need ja sarnased otsekohesed tarvitusmaksud on väikese tähtsusega; isegi rikkail mail ei taba nad mitte oma otstarvet, rikkaid väärikselt maksustada, ja et nad mitte kulukad kokku võtta ei tule, oleneb sellest, et nad oma väikese tähtsuse tõttu

iseäralist maksuaparaati ei vaja, vaid et olemasolevad riigi- ja kogukonna-maksuametid neid sisse võivad võtta (??). Nad on ka ainult siis soovivad, kui riigi tulud põhjenevad tarvitusmaksudel, isegi sel juhtumisel olles rohkem varjukujud kui täiendavad maksud, rohkem poliitilise kui majandusliku iseloomuga, ennem poliitiline pettemäng kui jõukate kodanikkude tõsine maksu alla panek. Nii siis, mida rohkem areneb tõsine maksustamine, mis mitte tarvitamisel ei põhjene ja sissetulekuid otsib otsekoheselt teel, mida rohkem ta sisse juurdub, seda rohkem peavad kaduma sääraseid maksud. Ka on nad teatava tähtsusega ainult rikkail mail, kuna näit. Preisimaal nad tarvituse-printsibiilise maksustamise õitseajal (1810—1873) areneda ei suutnud. Sama järk-järguline väljasuremise tendents tuleb ilmsiks täie selgusega ka Inglismaal, kus tulumaksu sisseseadmise järele tarvitusmaksud küll alale jäid, aga igasuguse tähtsuse kaotasid, kui kõrge maks kõiki klasse tabas ühtemoodi (?). Täielikkuse saavutaks tarvitamise põhjal maksude võtmine siis, kui see sünniks tulu asemel kogu-tarvitamise (Gesamtaufwand) põhjal. Seda mõtet on ka tõsiselt kaalutud, sest tulemus on nii ühe kui ka teise viisi juures sama.

Viimane Vocke ütles sihhib Pfeifferi pihta („Die Staatseinnahmen“), kes tahtis sisse seada ühtlast tarvitusel põhjenevat maksujaotust, — mõte, mida Thörner 60. aastatel Venemaal propageeris.

Aga mõistku teooria kui kindlasti hukka toredusmaksu, kui tulid majandusliku viletsuse päevad, kui sõda kõigi maksuvõimaluste rakendust nõudis, siis pöördus maksuasjanduse tähelepanu jälle temale.

Nagu juba tähendatud, tõi sõda esile raske kontrasti äärmise toreduse tagaajamise ja ääretu viletsuse vahel. Jõukad kodanikud kaotasid tihtipeale kõik oma

vara ja tõusikuteklass jõudis õitsele. Ikka tungivamaks läks nõudmine, et need saatuse armualused saaks ääretute kulude katmiseks maksustatud.

Grete Auerbach („Die Luxusumsatzsteuer, ein neuer Weg für die Verbrauchsbesteuerung“, Zschr. f. d. gesamte Staatswissenschaft, I u. II Heft, 1921) kirjutab ses osas, mis Saksamaale pühendatud, järgmiselt:

Saksa tööstuse sõjajalale seadmisele järgnes varsti majanduslik kriis. Tööstus sõja tarvis pidas terve rahvamajanduse palavikulises tegevuses aastate kestel, lõi töövõimalusi, suuri sissetulekuid töölistele, kaupmeestele ja vabrikantidele, ilma et selle juures tööga lõppude lõpuks oleks loodud produktiivseid väärtusi. Igatahes jõudis selle õilsva tarvitamismajanduse tagajärjel (mis ette näha oli) üks kiht inimesi niisugusele jõukusele ning rikkusele, et tarvidus toredusartiklite järele 1916 ja 1917 a. õige suurel määral tõusis. Seks oli veel üks iseäraline põhjus: mida pikemale sõda venis, seda rohkem tõusid hinnad. Kalli hinnalised asjad paistsid rahaväärtuse kestva langemise juures ainukestena väärtuslikkudena valdustena. Ka olid uhkusartiklid finantsvõimu eest kergemini varjatavad. Sõjakasudemaks varanduste juurdekasvumaksu näol aitas veel rohkem kaasa selle kauba tarvitamisele (vist ka tulumaksu-määrade tõstmine ja varandusemaks! E. B.) Kuna algul seda toredusasjade tarvitamise tõusu tervitati kui rahvamajanduse jõukuse avaldust, hakkas see toredusasjade kokkukujamine jõukate kätte, kellel maitse kui ka sündsusetunne ühel määral puudusid, avalikku pahameelt tekitama, ja ajakirjandus algas võitlust tema vastu.“

Sama pilti võis näha ka Peterburis ja Moskvast. Iga samm peal leinamärgid ja sealsamas kõrval priiskamise ja pillamise bakhanaal restoraanides, kabareedes, tingeltangelites. Pärast revolutsiooni ei

paranenud asi ka põrmugi, vaid muutus 1917. a. kevadel ja suvel veel hullemaks.

Wenemaa ei saanud näha ei üldise ega spetsiaalse toredusmaksu sisseseadmist, küll aga Daanimaa, Itaalia, Türgimaa, Saksamaa, Prantsusmaa. A. 1917 panti Itaalias maks peale kallismetallidele, kalliskividele ning pärlitele (15. apr. 1917), 13. okt. samal aastal ilmus sarnane seadus Daanimaal. Spetsiaalne toredusmaks Itaalias kandis erakordse tempelmaksu iseloomu. Toredusmaksu objektid, nagu juveelid, pärlid, kullast ja hõbedast lauanõud jne., kõik asjad, mis kallismetallist tehtud, käisid tempelmaksu alla (maksuvabad olid hõbeasjad alla 25 liiri), kusjuures maksumääramise aluseks oli müügihind. Maks oli progressiivne: väärtused 26—100 liirini maksid 3%, 101—1000 l. — 6%, 1001—5000 l. — 9%, üle selle — 12%.

Maksu maksjad olid seaduse järele nende asjade elukutselised kauplejad, kes siis vastavalt muidugi tegelikku müügihinda tõstsid ja maksu ostja peale veeretasid.

Maksuvabaks jäid need asjad sel juhtumisel kui omanik müüs, isegi niisugusel juhtumisel, kui ta müüs edasimüüjale; samuti olid maksust vabastatud vabrikandilt väärtasjade kaupmeestele müüdüd artiklid.

Maksu õiendamine sündis sel teel, et kaupmees iga kuu pidi maksuametile täpsa ära kirja esitama oma müügi-päevaaramatust. Maksu õiendamise üle sai ta kviitungi, mis ta müügiaramatusse sisse kandis.

Seaduse rikkumist karistati kõrgete rahatrahvidega ja kauplemisõiguse äravõtmisega.

Umbes sarnane oli ka Daani seadus, ainult maksualuse hinna alamäär oli kõrgem (300 krooni).

Huvitavad on järgmised lahkuminekud: Müügiks arvati Daanis asi ka siis, kui ta valmistati tellimise peale, ehk tel-

lija andis materjali ehk üksikud osad. Neil juhtumistel tuli kroonule maksa nii palju kui valmis asi müüjale maksis, maha arvatud saadud materjali ehk osade väärtus. Maksu õiendamine sündis tempelmarkide pealekleepimise teel kaupmehe poolt arvele, mis ostjale anti, kusjuures arve pidi sisaldama täpsa müüdü asjade kirjelduse ja müügihinna.

Kuna Itaalias ainult müüja vastutav oli maksude õige tasumise eest, oli Daanis ostja ka vastutav.

Saksamaal sai alguse mõte erilist kinomaksu sisse seada.

Niisugune maks võib olla kolmeviisiline: 1) fabrikatsioonimaks iga valmistatud filmi pealt; 2) maks pääsetähtede pealt, 3) kogumaks igalt kinolt etenduseloa eest.

Kinomaks oleks alati kaudne maks, mille kinopidajad oma etendustel käijate õlgadele veeretavad.

Üks kinomaksu eestvõitleja (Keding, „Eine Kinosteuer für das Reich.“ Finanz-Archiv 1918, I. 18.) ütleb päris õieti: „See maks tabab kinoskäijaid kui niisuguseid, nii et ta üks tarvitamismaks on, mis vahest veel rohkem kui teised sarnased maksud vabatahtlikku enesekohustuse laadi kannab. Tõsist tarvidust kinos käimiseks saab küll vaevalt millegagi põhjendada. Ei hariduseks ega ka meelelahutuseks ei suuda kino palju pakuda, sest kasvatavaid ja harivaid kinofilme pole kuigi palju, ja vaimu- kui ka kehalise töö tegijatel on rikkalikud võimalused teisel teel ja teisel, vähema hädahuga oma tervisele, meelelahutust saada. Kinomaks mõjub seega eriliselt kui toredusmaks, kuna ta majanduslikult ja tervislikult mitte hädatarvilist asja maksustab“.

* Eestis on olemas lõbustusmaks (teatri-, kinoetendused, kontserdid jne.), mille sisetulek läheb omavalitsuste heaks, aga viga ei teeks ka ja poleks ülekohtune, kui kinoetendused veel erilise maksu alla

arvataks riigi kasuks. Kes neid enamasti kõmulisi etendusi soovib vaadata, see peab oma kauka rohkem avama. Selle juures pole kultuuriliselt midagi kaotada, sest kinod teda ei edenda. Ainult toorust võivad nad kasvatada. Ja kellel tarvidus on näha tapmist, rõõvimist, näomoonutusi, — need suudavad ka kinomaksu kanda.

Keding („E. Kinosteuer für das Reich“) soovib selle maksu elluviimisel kinosid muu seas veel kohustada oma seniseid piletihindu seaduslikult kindlaks määratud umbes keskmisele kinomaksule vastava hinnalisa võrra tõstma. Sest muidu oleks karta, et üksikud jõukad ettevõtjad vähemalt mõne aja jooksul selle maksu ise kannavad, s. t. piletihindu ei tõsta ja publikumi vähemajoolistelt ettevõtetelt ära tõmbavad, kes seda teha ei suuda.

Vaatleme nüüd lähemalt kõigekülget toredusmaksu.

Enne sõda oli see maksustamisviis, kuhu kuulub ka toredusmaks, — tarvitamismaks ehk „üldaktsiis“ arnenemata ja vähe tarvitatud. Aga finantsõiguse ajalugu teab näitusi sarnastest maksudest. Nii oli Hispaanias maks n. n. „Alcavala“, mis võeti 10 protsendina kõigi tarbeasjade müügihinnast. A. 1862 tehti P.-A. Ühisriikides katse säärast üldaktsiisi sisse seada, mis peaaegu kõiki tarbeasju oleks tabanud. Aga selle maksu mõju oli nii halb, et ta varsti, pärast seda, kui riigi rahahäda kodusõja järele lõppes, ära muudeti. „Niisugused üldised tarvitusmaksud on üldiselt teoreetiliselt hukkamõistetavad, sest nad tabavad võrdlemisi kõige raskemalt varanduslikult kehvu kihte. Ainult riigi äärmine häda võib neid õigustada.“

Viimane asjaolu sündis Saksamaad 1916. a. 26. juuni seadusega makspanema kaupade läbikäigu maksu (Warenumsatzstempel.)

Sellele maksule allusid kõik liikuvloomulised müügiobjektid isegi järelmüü-

gil. Samati arvati maksu alla ka valgustusgaas, elekter ja vesi. Vabad olid nõude-, autori- ja teised sarnased õigused, rahapaberid, vekslid, tshekid, pangatähed, paberraha, ametlikud väärtmärke ja krundid.

See oli rahaasjandusline hädaseadus, mis rahuajal küll vaevalt tarvitamist tohiks leida, sest ta koormab üliiraskelt tervet kaubavahetust.

Kaupade läbikäigu maks tabas kõiki ostu-müügi artikleid, olid nad toredusajad või harilik kaup.

1918. ja 1919. a. kerkisid peaaegu ühel ajal toredusajade maksu kavatsused päevakorrale Saksamaal, Prantsusmaal ja Inglismaal. Kahel esimesel maal viidi ta tegelikult ka läbi, kuna Inglismaal ta ainult kavatsuseks jäi.

Vaatame, kuidas kujunes see maks Prantsusmaal, kes ta kõige viimati maksuma pani.

Prantsusmaa algas sõda, ilma et tal oleks olnud tulumaksu, sest prantslased olid revolutsiooniaegsetest katsetest saadik (mil läbi viidi üldine tulumaks sunnilaenu näol) sellesarnaste maksude põhimõttelised vastased. Lühikest aega enne sõda, kui rahaminister Caillaux väga süstemaatiliselt väljatöötatud tulumaksuprojekti saadikutekojas läbi viis, jältis senat selle vastu võtmata. Prantsuse parem rahaasjanduse teoreetik Leroy-Beaulieu väitis, et see maks ainult pankrotti toob ja kapitali, selle rahvamajanduse aluse, arenemist takistab. Enamus rahvasaadikuist püsis arvamisel, et vanad, aegade kestel proovitud sissetulekumaksud (maa-, majade-, tööstuse-, uste- ja akende-, isiku- ja vallasvara ning kapitalikasumaks) ühenduses üksikasjalise tarvitusemaksuga ja lõivudega moodustab kõige parema maksusüsteemi. Rahaasjanduse teoreetik Favoreille väitis veel 1917, kui sõja väljaminekud kõigist lootustest suuremaks olid paisunud ja riigimajandus hädapärast tulumaksu vajas

(mis ka, kuigi ägedate vaidluste järele, siiski läbi viidi), et tulumaks arvesse ei võtvat Prantsusmaa olude iseärasusi, sest ta tabavat täies ulatuses ainult õige suuri tulusid, s. t. rikka kodanikkudeklassi väikest osa. Prantsusmaal ei kandvat rikkus mitte aristokraatlikku iseloomu, vaid olevat demokratiseeritud, kusjuures Prantsuse rahvas siiski olevat rikas. Sellepärast olevat kohasem tarvitamismaks, mis tabaks jõuka keskmise klassi suurt enamust. Favoreille katsus oma projektis kõiki toredusajade tabada ja seadis kokku toredusajade tööstuste nimestiku. Niipea kui nende tööstuste saadused teatavast hinnamäärast üle läksid, pidid nad alluma toredusmaksule, mida oleks võetud kindla tariifi järele. Maksuvõtmise momendiks pidi olema kallihinnalise tarbeasja ostmine, mil juhtumisel ostja siis teatava tempelmaksu (kviitungimaksu) pidi tasuma. Tähendab, kõik maksukohuslised toredusajade ostud allusid kviitungisundusele. — Avaldatud mõtete põhjal esineski rahaminister Klotz 1917. a. lõpul rahvaesindusele vastava seaduseprojektiga. Pidi sisse seatama „äld“- ja „eri“- toredusmaks. Klotz avaldas arvamist, et see maks sisse tooks 1 miljardi franki. Jälle löödi suuri sõnalahinguid ja seadus võeti vastu, kuigi muudetud kujul. Jäi laiendatud kviitungimaks 2 fr. tuhandalt, aga edasi pidi sisse seatama väikemüügi-maks madala tariifiga, kusjuures kõik ostud alla 150 fr. vabaks jäid. Selle eest oli maksu ulatuskonda suurendatud.

Huvitav on asjaolu, et hääletusel (21. dets. 1917) olid sotsialistid maksu vastu, sest nad kartsid tööstust ja tarvitust halvata ning selle tagajärjel tööta tööliste arvu suurendada. Parempoolsed erakonnad olid maksu poolt, sest nad nägid temas õiglast tarvitusemaksu.

Tööstus sõja tarvis tõi kaasa suure päevapalkade tõusu ja üldise viletsuse kõrval tekkis isesugune uus toredusajad

jade nõudjate ja tarvitajate kiht, kuhu osalt ka tööliste klassi liikmeid kuulus. Need ei tahtnud oma uutes harjumustes ja mõnudes piiratud saada. Rohkem oleks neile sobinud suurelatusline progressiivne tulumaks, sest see poleks mitte tabanud hangeldajate juhuslikka kasusid.

Toredusasjade läbimüügi maks (Luxusumsatzsteuer) pandi Prantsusmaal maksma 31. dets. 1917 ja kestis muutumatu kuni 1920 aastani, äärmist meelepaha esile kutsudes, nii et 1919 a. kevadel saadikutekogu vastu võttis tema ärakaotamise ettepaneku. Aga Senat protesteeris. Siis seati sisse toredusmaksu asemele üheprotsendiline maks kaupmeeste ja töösturite ettevõtete läbikäigu pealt, mille hulka kuulus ka 10% toredusmaks. Loodeti sellega sisse võtta 4—5 miljardi franki! Kas tegelik elu neid lootusi täitis, pole meil teada, aga vihatud on see maks samuti kui tulumakski, ja kui seda oleks lubanud riigi rahaline seisukord, oleks ta heal meelel kaotatud.

Missuguseid määrusi sisaldab 1917 a. 31. dets. seadus? Seadus maksustas kahtliiki toimingud niisuguste artiklite müügi (Detailverkauf), mis teatavasse nimestikku olid kantud, (selle nimestiku seadis kokku segakomisjon, kuhu kuulusid maksuameti ja ärimeeste esitajad), ja need võõrastemajad ning restoranid, mida nende iseloomu, hindade ja tarvitajate poolest võis toredus-ettevõteteks arvata. Seadus ei klassifitseerinud neid võõrastemajade mitte, vaid jättis selle kohalikkude komisjonide hooleks. Selle eest omandasid need võõrastemajad ja restoranid aga ainuõiguse nimetada end reisijate käsiraamatutes, reklaamisiltidel, aadresskalendrites jne. „esimese järgu asutusteks.“

Nimetatud komisjonid asusid tööle kevadel 1918 ja lõpetasid oma töökäigu kiiresti, ja selle järele kui valitsuse

määrus mõned läbiviimise üksikasjad oli korraldanud, astus seadus jõusse.

Mis puutub selle maksu esimesse osasse — jaemüügi-maksusse — siis oli ta järgmiselt korraldatud: kõik kaubad, mis toredusartiklite mõiste alla kuulusid, olid kolme põhimõtte järele rühmitatud ja kahte isesugusesse nimekirja kantud. Tunnuseks oli selle junres asja iseloom, tema tähtsus tarvitusevahendina, hind ja eriline otstarve.

Esimeses, „A“ — nimekirjas olid kõik absoluut toredusasjad, mis igal juhtumisel maksu alla kuulusid, nagu: ehteasjad (erand — laulatussõrmused), taskukellad, kunstitooted, muinasasjad, kasukad, vaibad, asjaarmastajate päevapildi-aparaadid, biljardid, mänguriistad (niivõrra kui nad elukutseliseks tarviduseks polnud), autod, siidpesu ja sukad, lõhnaõlid, igaliiki ilustused ja jahi-tarbeasjad (ka ainult niivõrra kui nad asjaarmastajate tarvidusteks olid määratud).

Nimekirja „B“ kuulusid need artiklid, mis relatiivselt toredusasjadeks võisid olla, s. t. kui neid iseloomustas kvaliteet ja kõrgehinnalisus. Niisugused rohkem mõnususe kui toredusasjad olid: imiteeritud ehteasjad, keraamilised artiklid, maiusasjad, pitsid, lehvikud, lilled, päevapildid, reproduktsioonid, spordiabinõud, mängukaardid, peasjalikult aga tarbeasjad, mida ka keskseisus tarvitas, mida aga iseloomustas eriliselt peen väljatöötus, nagu kostüümid, kübarad, mööbel, jalanõud, kindad, harjad, lambid, reisitarbed, vihma- ja päikesesarjud, seebid, taskurätikud. Siin oli määravaks momentiks hind. Komisjon määras igale asjale kindla hinnapiiri, millest üle minemine korral ta maksu alla käis.

(Järgneb).

Prof. Dr. E. G. Berents.

Kohtutegelaste nimestik.

Riigikohus

Esimees — K. Parts, abiesimees — J. Arro, tsiviil osakonna juhataja — J. Lõo, kriminaal osakonna juhataja — P. Beniko, administratiiv osakonna juhataja — P. Puusep, liikmed: P. Kann, R. Koemets, M. Taevere, D. Verhous-tinski.

Kohtupalat

Vanema esimehe k. t. ja tsiviil osa-konna juhataja — K. Gyldenstube, liik-med: J. Ermas, R. Gabrel, A. Hintzer, H. Wahtramäe.

Tallinna-Haapsalu Rahukogu

Esimees — A. Tammann, abiesimehed — M. Unesson ja J. Sass; alalised liikmed — E. Fridolin, O. Hoffmann, V. Issajeff, G. Lanekorb, K. Meyer, P. Panovsky, A. Stackelberg; rahukohtuni-kud — V. Bock, E. Brunberg, K. Kallis-maa, A. Kummel, P. Kirk, B. Palu, P. Parts, J. Trull, M. Tulmin, J. Jaakson; lisarahukohtunikud — P. Hirsch, R. Konts.

Tartu-Võru Rahukogu

Esimees — K. Pikk, abiesimees — R. Jaska, abiesimehe k. t. T. Sarepera; alalised liikmed — H. Hesse, E. Lehn-baum, H. Siimer, F. A. Wichvelin; ra-hukohtunikud — R. Ellert, J. Freymann, K. Kirsipuu, V. Klaus, A. Kõiv, N. Kruse, R. Lesta, K. Mätlik, J. Pähn, G. Sehr-vald, P. Tamm, J. Tekkel, J. Treumuth; lisarahukohtunik — T. Grüntal.

Rakvere-Paide Rahukogu

Esimees — M. Klaassen, alalised liikmed — K. Mõistus, N. Tenneberg; rahukohtunikud — W. Laurberg, O. Linno, M. Kuiva, A. Põrk, B. Tuttelberg, J. Waabel, J. Ware, A. Wärava.

Viljandi-Pärnu Rahukogu

Esimees — G. Seen, abiesimees — J. Depmann, alalised liikmed — P. Klein, G. Talts; rahukohtunikud — J. Daniel, H. Kikkas, J. Kurg, A. Kurik, J. Sang, G. Taevere, A. Wichvelin; lisarahukoh-tunik — H. Oert.

Kohtu-uurijad

Tallinna-Haapsalu R-gu ring-kond: tähtsamate asjade k.-u. Moks, G. Lieberg (k. t.)*); kohtu-uurijad — K. Be-shanitski, J. Breyer, W. Elendt (k. t.), K. Glanstroems (k. t.); M. Gorschkov (k. t.), E. Lass, G. Lementy, A. Riesenkaupf, J. Tammist (k. t.). Tartu-Võru R-gu ringkond: tähtsamate asjade k.-u. J. Tomson (k. t.), kohtu-uurijad — A. Adler (k. t.), S. Antonov, F. Kurvits, M. Koslov (k. t.), J. Luik, Th. Mützel, S. Tattar, P. Tattar (k. t.), B. Peterhoff, B. Trelin. Rakvere-Paide R-gu ringkond: K. Gutman, Fr. Husen, O. Lätti, P. Poom, O. Sild (k. t.), E. Schwartz (k. t.), L. Tamm. Viljandi-Pärnu R-gu ringkond: H. Liivak (k. t.), L. Luha, A. Müristaja (k. t.), A. Nõmm (k. t.).

Prokuratuur

Kindral-prokurör kohtuminister J. Reichmann. Riigikohtu proku-rör — R. Rägo (k. t.), Riigikohtu prokuröri abi — K. Luud (k. t.). Kohtu-palati prokurör — P. Välbe, vanem abi E. Reisberg. Tall.-Haapsalu R-gu prokuratuur — vanemad abid G. Avald, Th. Rõuk; nooremad abid — K. Kister, O. Liliental, P. Peterson, O. Ordlik, R. Treikelder. Tartu-Võru R-gu prokuratuur — vanem abi J. Mül-ler; nooremad abid — A. Luiga, A. Ruus, H. Sumberg, O. Tief. Rakvere-Paide R-gu prokuratuur — nooremad abid E. Thomson, Ü. Vahtrik. Viljandi-Pärnu R-gu prokuratuur — vanem abi H. Jõhvikas, noorem abi J. Putnik.

*) Kohuste täitja.

Notarid.

Tallinnas — O. Hoffmann, J. Linnamägi, H. Ptschelin, N. Riesenkaupf, K. Väli, S. Ybersland (kinnitusosakonna sekretär). Tartus — J. Kallas, J. Kristelstein, A. Siska, F. Ottho (kinnitusjaoskonna sekretär). Narvas — R. Meyer, J. Hausing. Pärnus — A. Hanschmidt. Viljandis — H. Kasperson. Rakveres — A. Tenneberg, A. Romberg (kinnistusjaoskonna sekretär). Paines — J. Vihalem. Haapsalus — K. Nieberg. Kuresaares — J. Sepp (kinnitusosakonna sekretär). Lihulas — J. Trull (ühtlasi rahukohtunik). Valgas — H. Tuul. Võrus — A. Sermat. Petseris — G. Schrvald (ühtlasi rahukohtunik).

Vannutatud advokadid.

Tallinnas — J. Aronson, A. Beek, A. Bodisco, M. Bock, R. Birkenberg, A. Birk, R. Bodisco, J. Daugull, R. Eliaser, J. Gorschkov, A. Gurevitsch, K. Haho, M. Hirsch, V. Hvolson, J. Jaakson, V. Johanson, T. Jürine, E. Jürman, T. Kalbus, E. Koch, H. Koch, G. Kress, B. Limberg, A. Lelle, A. Maurer, B. Maydell, L. Meder, K. Mikkfeld, R. Paabo, A. Peet, V. Pezold, G. Poska, E. Poom, P. Reisik, P. Ruubel, A. Riesenkaupf, H. Sievers, L. Smirnov, A. Sorokin, G. Sosaar, O. Strandman, N. Talts, J. Tannebaum, J. Temant (vannut. advokatide nõukogu esimees), V. Tomberg, N. Vassiljev. Tartus — V. Becker, M. Edelhaus, J. Gens, K. Grau, V. Hartmann, V. Hasselblatt, F. Karlson, J. Kriisa, E. Kärik, V. Landesen, J. Laur, L. Olesk, J. Ostrat, O. Rütli, A. Schmidt, J. Sepp, K. Sild, H. Sumbak, R. Tarrask. M. Vohlfeil, Viljandis — K. Baars, A. Jung, O. Leik, H. Soots, H. Tamberg. Pärnus — H. Jakoby, H. Kuusner, J. Leesment, H. Reimann. Võrus — E. Beik, V. Beik, V. Kakko. Rakveres — M. Kutti. Petseris — A. Nasarov.

Vannutatud advokatide abid.

Tallinnas — G. Adelheim, R. Andrejev, J. Arro, J. Erik, H. Gutkin, Th. Huene, A. Kann, R. Keller, F. Koff, R. Kuuskmann, H. Kromel, M. Linnasaar, V. Margk, H. Martna, L. Maydell, G. Meyendorff, A. Nirk, H. Nottbeck, A. Ott, A. Pallas, A. Palvadre, P. Peterson, A. Petrov, T. Päi, A. Rei, F. Rosenberg, A. Trelin, Ed. Villmann, C. Vinkler. Tartus — J. Jans, J. Kropmann, H. Naris, M. Ostrat, H. Pusik, A. Sõrra, E. Össo. Kuresaares — E. Heinrichsen, L. Sass. Pärnus — O. Böhlingk, J. Timusk. Haapsalus — J. Madisson. Viljandis — K. Gyldenstube. Narvas — E. Dieckhoff. Valgas — Th. Villa. (Järgneb.)

Tsiiviilseadustiku oskussõnad.

(Järg).

II.

падчерица — Stieftochter — võbrastütart, tütrek (-ku)¹⁾
 паевое товарищество — osaseltsing
 пай — osa
 пайщикъ — osanik
 пари — Wette — kihlvedu
 пассивная векселеспособность — vekselisaama-võime
 пассивность — passivsus
 пассивъ — passiv (-vi)
 пасынокъ — Stiefsohn — võbraspoeg, pojak (-ku)¹⁾
 патентъ — patent
 pater familias — perekonna-pea
 пенсионеръ — raiukisaaja
 пенсия — raiuk
 пеня денежная (при смертоубийствѣ или поврежденіи) — Busse — tasund²⁾
 пеня за смертоубийство — Wergeld — lüna
 первенство, главенство — Suprematie, Hegemonie, Vorrang — ülimus, peamus³⁾
 первородный — esisündinu (d)

- первородство — primogenitur — esi-
 sündimine, -sünd (-ni)
 первый образец — Primawechsel —
 esiveksel
 первый приобретатель — esimene oman-
 daja
 перебираться — umziehen — kolima
 перебирающийся — Umziehender —
 koliv (isik)
 переборъ — liigvõtt (-tu), ülevõtt (-tu),
 -võte (-tte)
 перевершение судебного дѣла — kohtu-
 asja ümberotsustamine, -tus
 переводно-простой вексель — liht
 siirde-, käskveksel
 переводный вексель — Tratte — siirde-
 veksel⁴⁾, käskveksel
 переводъ денегъ — raha saatmine, saade
 (-te)
 перевозка — das Hinüberführen — üle-
 vedamine, -du
 перевозъ — die Überfahrt (Ort) — üle-
 veokoht
 переговариваться съ кѣмъ — Unter-
 handlungen pflegen, unterhandeln —
 tingima, läbi rääkima
 переговоръ — Unterhandlung — tinge
 (-ge), läbirääkimine
 передавать — edasi andma
 передаточная надпись — Indossament —
 edasiande-pealis
 передача — edasiandmine, edasianne
 передовѣрие — edasivolitamine, -tus
 передѣль — ümberjaotamine, -tus
 переживание — das Überleben, das Er-
 leben — üle-, läbielamine
 переживать — überleben — üle elama,
 kellestki kauemini elama
 переживать — ertragen, durchmachen,
 erleben — läbi elama
 пережитие — Überlebung — kellestki
 kauemini elamine
 пережитое — Erlebnis — elamus
 перезакладъ — subpignus — edasipanti-
 mine, -pande (-te)
 переносное значеніе — siirdud⁴⁾ tä-
 hendus
- переносный смыслъ — siirdud mõte
 переносъ — Transport — ülekanne (-de),
 viik (-gi)
 переписка — ümberkirjutamine, -tus;
 kirjavahetamine, -tus
 переплачивать — liiga maksma, üle
 maksma
 переправа — üleminek, üleviimine, üle-
 viik
 перепродажа — Weiterverkauf — edasi-
 müümine, -müüm (-ma), -müük
 переработка — ümberlöödamine, -tus
 перерывъ давности — aegumise, iga-
 mise katkestamine, -tus, katkumine,
 -mus
 перерывъ ряда надписей — pealiste
 katkestamine, -tus, katkumine, -mus
 перестрахованіе — Rückversicherung —
 edasikindlustamine, -stus
 пересылка — edasisaatmine, -saade (-te)
 переукрѣпленіе имущества — vara üm-
 berkinnistamine, -stus
 переуступать — zedieren — edasi, üle
 andma
 переуступка (правъ) — cessio — (õi-
 guste) edasi-, üleandmine, -anne (-de)
 переходъ права — õiguse üleminek
 перечень — Verzeichnis — loetis, loend
 (-di)
 перечисленіе — loendamine, -dus
 перечислять — loendada⁵⁾
 переѣхать — umziehen — kolima
 периодичный — järkaegne
 періодъ — ajajärk, aegkond
 печать — ajakirjandus; pitser
 письменный актъ — kirjaline akt, kiriakt
 плагиатъ — kirjandusvargus, loomevar-
 gus, plagiaat (-di)
 плата — maksmine, maks
 платежъ — makse (-kse)
 платежная надпись — maksupealis,
 -pealkiri
 платежная росписка — maksutähik
 плательщикъ (налоговъ) — maksnik,
 maksuline
 платить maksma
 платный — maksuline

- платье — Kleid, Kleidungsstück, Kleidung — rõivas (-va)⁶); одѣвать (платье) — ankleiden — rõivutama; одѣваться — sich ankleiden — rõivuma
 платящій — maksja
 племянникъ — venna-, бeрoег
 племянница — venna-, õetütar
 плодовитый — fruchtbar (von Tieren) — sigiv
 плодоносный — fruchtbar (von Bäumen) — viljakandev, sigiv
 плодоприносящая недвижимость — viljakandev kinnistu
 плодородный — fruchtbar (vom Boden) — viljarikas, voodus (-dsa)⁷)
 плодъ — Frucht — vili
 плодъ вещи — asjavili
 плодъ гражданскій — tsiviilvili
 плодъ женщины — ihuvili
 плотина — raiv
 плѣнникъ — vang
 плѣнничество — das Gefangensein — vangus
 плѣнь — Gefangenschaft — vangipõli
 плѣнять — gefangen nehmen — vangistama, vangima
 плѣняться — in Gefangenschaft geraten — vangistuma, vanguma
 побочная вещь — kõrvasasi; kõrvaline asi
 побочное условіе — kõrvasingimus
 побудительная мѣра — ergutav abinõu, ergutav vahend
 поверстная плата — verstamaks
 поверстный срокъ — kaugus-tähtaeg
 повинность — sunnis (-se)⁸); облагать кого повинностью — sunnistama keda; облагаться повинностью — sunnistuma
 поворотъ исполненія — tagasitõitmine, -täide (-te)
 поворотъ рѣшенія — otsuse pööramine, pööre (-de), pöörd (-u)
 поврежденіе — kahjustamine, -stus
 повышение цѣнности — väärtuse tõusmine, tõus
 погасительная давность — aegumine, -mus
 погашеніе — kustutamine, -tus, kustumine, kustung
 погибель (вещи) — (asja) hävimine, hävi, hukk
 поголовно — peati
 поголовный раздѣлъ — peati jaotamine, -tus
 погребеніе — matmine, matus
 подарокъ — kink (-gi)
 подать — Abgabe — andam (-mi)⁹)
 поддѣлка — järeletegemine, -tehe, ebasitus, -tis
 поддѣльный — ebastatud
 поддѣльность — ebasus
 поддѣлывать — verfälschen — ebasutama¹⁰)
 поденная плата — päevaraha
 поденщикъ — päeviline
 подержанный — peetud, kulunud, kantud
 подкрѣпленіе — kinnitamine, -tus
 подлежать — alluma
 подлинникъ — algkiri, esik
 подлинность — algikkus, esiklikkus
 подлинный — alglik, esiklik
 подлогъ — võltse (-se); совершать подлогъ — fälschen — võltsima
 подложность — võltsus
 подложность подписи — allkirja võltsus
 подложный вексель — võlts veksell
 поднаемъ (субнаемъ) — all-tüür
 подносить — darbieta, darbringen — ängama¹¹)
 подношеніе — Darbringung — änge (-ge); Dargebrachtes — ännik (-ku)¹²)
 подоходный налогъ — tulupand (-nu)
 подписывать — alla kirjutama
 подпись — allkiri
 подрядчикъ — tööõija
 подрядъ — tööõite
 подходить — sarnastuma, sarnuma millega
 подчистка — k(r)aabe (-pe), kaabik¹²)
 почищать — k(r)aapima
 пожалованіе — annetamine, -tus
 пожертвованіе — annetamine, annetus, and (-nni), annetis

пожизненная рента — eluaegne rent	положительное условие — affirmative
пожизненное владѣніе — eluaegne val-	Bedingung — jaatav tingimus
dus	положительный вредъ — damnum
пожизненное пользование — eluaegne	emergens — lauskahi
tarvitamine, -tus	положительный законъ — tekitatud
пожизненность (власти) — (võimu) elu-	seadus
aegsus	получатель — saaja
пожилой — elatani(d)	пользование — kasu(s)tamine, -tus
позволять — gestatten, erlauben — lubama	пользование на правахъ собственности
поземельный сервитутъ — Prädialser-	kasu(s)tamisomandis
vitut — maaoorjes	пользователь — kasu(s)taja
поземельный участокъ — maatükk	пользоваться — kasu(s)tama
покидать — maha jätma	пользовладѣніе — usufructus, Niess-
покинутая вещь — mahajäetud asi, maha-	brauch — viljakasu(s)tamine, -tus
jäetis	полюбовная сдѣлка — friedlicher Ver-
покинутіе — mahajätt (-tu), -jäte (-tte),	trag — sobing
-jätmine	полюбовное размежеваніе — sobiv pii-
покинутое русло — alveus derelictus, Alt-	ristamine, -stus
wasser — kuivanud jõesäng, soot (-di) ¹²⁾	полюбовное соглашеніе — sobimus
поклажа — Depositum — talletis	помѣстье — das Gut — mõis
покойный — Verstorbener — surmu(d)	помѣшателство — meelesegadus
поколѣніе — Generation — põlvkond,	помѣщеніе — Räumlichkeit — ruumik ¹²⁾
põlv	помѣщикъ — mõisnik
покрывать — tasuma, katma	пониженіе цѣнности — väärtuse lange-
покрытие долга — võla tasumine, tasu	mine, lange
покупка на срубъ — raiumiseks, rai-	понятіе — mõiste
deks ost (-tu), ostmine	попечитель — hoolekandja, hooldaja
покупка на удачу — emptio spei —	попечительство — Kuratorium — hool-
õnne peale ost, ostmine	kond
покупная цѣна — ostuhind	попечительство — Kuratel, Fürsorge —
покупщикъ — ostja	hooldamine, hooldus
полезная издержка — kasulik kulu	поправка — parandamine, parandus,
полисъ — kindlustuskiri, poliss	parand
политическая экономія — National-	по предъявленіи — ettenäitamisel, ette-
ökonomie — rahvus majandus	näitel
поличное — corpus delicti — asitõen-	поромщикъ — Fährmann — parvnik
dus; поймать съ поличнымъ — auf	портить — rikkuma
frischer Tat ertappen — avateolt ta-	порубка — raiumine, raie (-de)
bama	поручка — Bürgschaft — käsinikkus
полномочіе — volitus, voli	поручать — beauftragen — käsun-
полнородные братья и сестры — täis-	dama
vennad ja õed	порученіе — Beauftragung, Auftrag —
полный собственникъ — täisomanik	käsund
„ товарищъ — täisseltsinglane	поручитель, -ельница — käsinik, käe-
положеніе — Lage — asum (-mi) ⁹⁾	mees
положительное изъявленіе воли — ot-	поручительная надпись — vastutus-
sene tahteavaldus	pealis

поручительство — Bürgschaft — käsi- nikkus	потеря прибыли — lucrum cessans — saamatu kasu
поручная запись — käsinikkusekirje	потомки — järelsugulased
порция — Portion — ose (-me) ¹⁴⁾	потомственный — põline
порча — rikkumine, rike (rikke)	потомство — järelsugu
послуга — teenistus; обязавшийся къ личной услугѣ — Dienstleistender — teenistuja; имѣющий право на лич- ные услуги — Dienstberechtigter — teenistaja	потребимая вещь — res fungibilis, ver- tretbare Sache — asendatav, asenduv asi
послушание — Gehorsam — sõnakuu- lelikkus	потребимость — Vertretbarkeit — asen- datavus, asenduvus
последнее желаніе — viimne soov	потребитель — Konsument — tarbija
последнепереживший — Letztlebender — viimik ¹²⁾	потребительное общество — tarbijate- ühing
последняя воля — viimne taht (-hu)	прабабка, прабабушка — aluema ¹⁵⁾
последствие — tagajärg	права и преимущества — õigused ja eesõigused
последующий приобретатель (векселя) — järgnev omandaja	правдивость — Rechtschaffenheit — õiglus
помертвное распоряженіе — korraldus surma puhuks	правило — Grundsatz — reegel, juhis
посредникъ — Vermittler, Obmann — vahendaja, vahemees, vahenik	правильность — Regelmässigkeit — ju- hislikkus, juhispärasus
посредничать — vermitteln — vahen- dama	правнука — lapsise ¹⁶⁾ tütar
посредничество — vahenikkus	правнукъ — lapsise poeg
посредственность — Mittelbarkeit — va- hendlikkus, vahendsus; Mittelmässig- keit — keskpärasus	право вѣзда въ лѣсъ — Hölzungsge- rechtigkeit — metsaraide-õigus
поссессивное право — valdusõigus	право выкупа — väljaostu-õigus
поставка — hange (-ke)	право инвентаря — varakirjutise-õigus
поставлять — hankima	право материальное — ainesõigus
поставщикъ — hankija	право отдѣленія — eraldamis-, -duse-, eraldumis-õigus
постепенно — stufenweise, nach und nach — astmeti, järguti, järk-järgult, aeg-ajalt	право представленія — eestamis-, ees- tusõigus
постепенность — Stufenfolge, Zeiten- folge — järkjärksus, aegaegsus	право преимущественной покупки — ostu eesõigus
постепенный — järkjärkus (-ksa), aeg- aegus (-gsa)	право прохода и проѣзда — läbikäigu- ja läbisõidu-õigus
посторонний — kõrvaline	право процессуальное — protsessõigus
постройка — ehitis	право распоряженія (вещью) — käsu- tamis-, käsutusõigus
поступленія — Einkünfte — tulemid ⁹⁾	правовое благо — Rechtsgut — õigus- hüvis
посылка — saadetus	правовой интересъ — Rechtsinteresse — õigushuvi
посѣвъ — Saat, Aussaat — külv, kül- viaeg	правозаступникъ — õiguseestaja
потеря — kaotus	правоотношеніе — õigussuhe
	правопреемникъ — õigusjärglane
	правоспособность — õigusvõime

правоспособный — õigusvõimus (-msa)
 правотворчество — õigusloong (-gu)¹⁷⁾
 прадедъ — Urgrossvater, Urahn — alu-
 isa¹⁸⁾
 прадедъ и прабабка, } — aluvanemad
 прародители }
 превосходить — übertagen, übertreffen —
 ületama kedagi
 превышать — überschreiten — üle as-
 tuma
 превышение — Überschreitung — üle-
 astumine, -aste
 предварение (предупреждение) — enne-
 tamine, -tus
 предварительная оцѣнка — eelhinne
 (-de)
 предварительное условие — eeltingimus
 предварительный — esialgne, eel-
 предварительный договоръ — eelleping
 предвѣщать кого — jemandem zuvor-
 kommen — ennetaama
 предвѣщать кого о чемъ — jemanden
 worüber im Voraus wissen lassen —
 hoiatama (kedagi)
 предки — Vorfahren, Ahnen — esiva-
 nemad
 предложение — Anerbieten — pakku-
 mine, pake (pakke)
 предложение — Antrag — ettepanek
 предмет (объектъ) — alis, asi, aine
 предоставление права — Einräumen des
 Rechts — õiguse andmine, anne; Be-
 rechtigung — õigustamine
 предоставлять — einräumen, überlas-
 sen — andma, jätma
 предосудительный — anstössig — pa-
 handav, pahus (-sa), pahav
 предотвращать — ära hoidma
 предотвращение — ärahoidmine, -hoid
 (-u), -hoie (-de)
 предохранительная мѣра — ärahoide-
 vahendid, -abinõud
 предполагаемый — eeldatav
 предположение закона — praesumptio
 juris, Rechtsvermutung — õiguse eel-
 dus; praesumptio juris et de jure —
 õiguse ja õigusjärgne eeldus

представление — eestamine, eestus
 представлять — eestama
 предумышленный — vorbedacht — et-
 tekavatsetud
 предупреждать = предвѣщать
 предупреждение = предвѣщение
 предусматривать — vorhersehen —
 ette nägema
 предустановливать — eelmäärama
 предъявитель — esitaja
 предъявление — esitamine, -tus
 предъявлять ко взысканію — esitama
 nõudmiseks
 предъявлять къ платежу — esitama
 maksmiseks
 приемникъ — järglane
 приемственно — järgivalt, järgimisi
 приемственность — järgivus
 приемство — järglus
 приемствовать — järgima
 преимущественная покупка — ühis-
 ostmine, -ost
 преимущественное право — eelisõigus
 преимущественный — eelis-
 преимущество — eesõigus, eelis
 прекращающая давность — aegumine,
 -mus
 прекращение — äralõpetamine
 прекращение брака — abielu lõpetamine,
 -tus
 прекращение договора — lepingu lõpe-
 tamine, -tus
 прекращение товарищества — seltsingu
 lõpetamine, -tus
 прелюбодѣяніе — abielu rikkumine, rike
 преобладать — vorherrschen, überwie-
 gen — üle kaaluma
 преобразовать — muundama
 премированный — autasutud, tasundatud
 премировать — autasu andma, tasundama
 премія — autasu, tasund²⁾
 препоручитель — edasivolitaja
 препоручительная надпись — edasi-
 volituse pealis
 прерваніе — katkestamine, -stus, -umine,
 -mus
 престарѣлый — uralt — igivana

преступность — üleastlikkus
 претензiозность — nõudlikkus
 претензия — nõuang
 преувеличивать — übertreiben — liial-
 dama
 прибыль — Vorteil — kasu
 привилегированный — eesõigustatu(d)
 привилегия (преимущество) — eesõigus
 пригодность — Tauglichkeit — kõlb,
 (-vu), kõlbus
 пригодный — kõlvuline, kõlblik
 приданое — kaasavara, mõõl (-lu)¹⁸
 призвание къ наследованiю — Erban-
 fall — pärijaks saam (-a), -mine
 призовый судъ — priisikohus, meresaagi,
 saalisekohus
 призъ — saalis, meresaak, priis
 приживать что — erzeugen — sünni-
 tama, soetama
 прижитый — sünnitatud, soetatud
 приказу — par ordre — käsul
 прилежание — virkus
 приложение — lisa, lisand
 приложение печати — pitseri pealda-
 mine, -ldus, paine
 приложить — hinzufügen, beilegen —
 lisandama
 приложить печать — pitserit pealdama,
 painama
 примѣнение — kohaldamine, -ldus
 примѣнять законъ — kohaldama seadust
 примѣрная форма — näitlik vorm, kuju
 примѣчанiе къ статьѣ — Anmerkung —
 lisamärkus
 принадлежать — kuuluma, päralduma
 принадлежность — päraldis, manus
 принудительный порядокъ взысканiй —
 nõude sundkord
 принуждение (metus) — Zwang — sund,
 (-nni), sundimine
 принужденно, по принужденiю — sun-
 niti, sunniviisi, sundimisi
 принужденность — gezwungenes We-
 sen — sunnitus
 принципаль — esinik
 принципально — põhimõtteliselt
 принципъ — Grundsatz — põhimõte

приематель (акцептантъ) — vekslivõtja, -saaja
 принятие — vastuvõtmine, -võte
 принятие векселя (акцептъ) — vekslivõtt (-tu)
 принятие наследства — päruse, pärandise saam (-ma)
 припечатание — pitserdamine, -dus
 припечатывать — pitserdama
 приписка — das Zuschreiben, Zusatz — lisakiri, lisand
 приписывать — hinzuschreiben — lisa kirjutama, lisandama; beilegen — omistama
 приплодъ — Zuzucht — sige (-me)¹⁹
 приравнение — Gleichstellung — võrrutamine, -tus
 приравнивать — gleichstellen — võrutama
 приращение (accessio) — Zuwachs — juurdekasvamine, -kasve
 прирожденный — angeboren — sünnipärane
 прирость — juurdekasv (-vu)
 присвоение — omastamine, -stus
 присоединение — kaasumine, -umus
 присоединяться — kaasuma
 приспособление — kohastamine, -stus, kohandamine, kohandus
 приспособлять — anbequemen, anpassen — kohastama, kohandama
 приспособляться — sich anpassen — kohastuma, kohanema
 пристройка — Anbau — juurdeehitus, iehitis; Nebenbau — lisaehtis
 пристройка боковая — tiibehitus, -ehitis
 приступать къ чему — juurde asuma millelegi
 присутственное мѣсто, время, день — ametikoht, -aeg, -päev
 присутствие — juuresolek
 присутствовать — juures olema
 присяга — vanne
 притязание — Anspruch — nõuang
 приходъ — Einnahme — sissetulek
 причинение — põhjustamine

причинять — sünnitama, tekitama, põhjustama	продуктъ — saadus, toode (-te)
причитать — osama	проектировать — projektima
причитаться — osuma	проектъ — Entwurf — eelnõu, projekt
причитающийся — osuv	прозвище — Beiname, Spitzname — pilke-, sohi-, lisanimi
причитающиеся вещи — osuvad asjad	произведение земли — maasaadus
причитающиеся деньги — osuv raha	„ искусства — kunstitoode
приемъ — võte	„ наукъ — teadusetoode
приемышь — Pflegekind — kasulaps; Adoptivsohn — pojand	„ труда — töösaadus
приискъ — Fundgrube, Bergwerk — mäekaevandis	производитель — tootja
приобрѣтатель (векселя) — (veksli) omandaja	производство — Verfahren — toimetaamine, toimetus; Produktion — tootmine, toodang; Betrieb — käitis ²³⁾
приобрѣтательная давность — igamine, -mus	производство въ чинѣ — Avancement — ülendamine, -ndus
приобрѣтать — omandama	произволь — Willkür — isetaht
приобрѣтене — omandamine, -ndus	произвольное условие — isetahtlik tingimus
приостанавливать — seistama ²⁰⁾	приостекать — hervorgehen, entstehen — tekkima, sugima
приостанавливаться — seiskuma ²⁰⁾	происходить — abstammen, herkommen — põlvnema, suguma
приостановление давности — igamise, aegumise seistamine, -stus	происхождение — Abstammung — sugumine, -mus; Herkunft — põlvnemine
приурочивать — ajandama ²¹⁾	прокатная росписка — üüritähik
пробѣлъ въ законѣ — Lücke (im Gesetz) — tühik (seaduses), seaduse tühik ¹²⁾	прокатный договоръ — üürileping
провозныя деньги — veoraha	прокатъ — das Vermieten, das Ausleihen — üür
проволочка — viivitamine, -tus	прокура — Handelsvollmacht — prokuura, kaubandusvolitus
провѣрка — Prüfung — taatlemine, -tlus	прокуристъ — Handelsbevollmächtigter — prokurist, kaubandusvolinik
прогонъ скота — Viehtrieb — karja ajamine, ajak, ajang	промедление — viivitamine, -tus, viibimine, viive (-be)
продавецъ — müüja	промежутокъ — Zwischenraum — vahemik
продажа — müük, müüm (-ma)	промежутокъ времени — Zeitraum — vaheaeg
продажа въ розницу — jaemüük ²²⁾ , jaoti(-ne) müük	промежуточный — vahelmine, vahepealne
продажа оптомъ — Engrosverkauf — hulgimüük ²²⁾	pro mille — tuhandest
продажа съ руки — Trödelverkauf — käsimüük	промыселъ — Gewerbe — töõndus ²⁴⁾
продолжение — Folge, Fortsetzung — järg; Dauer, Fortdauer — kestus, vältus	промышлять — Geschäfte treiben — ärima
продолжительность — Langwierigkeit, lange Dauer — kestvus, vältavus	пропажа — kadu (kao), kadumine
продолжительный — anhaltend, langwierig — kestev, vältav	прописью — tähtkirjas, tähi ²²⁾ , kirjatähi

пропитание (алименты) — elatis; полу-
чать на пропитание — elatist saama
пропорциональность — võrdelisus, võrd-
likkus
пропорциональный — võrdeline, võrd-
lik
пропорция — võrre (-de)
пропускъ — Durchlass — pääs (-u);
Lücke — tühik¹²⁾
пропускъ (срока) — möödamine, -de,
-umine, -mus
просроченные проценты — viitintress
просроченный вексель — viitveksel
просрочивать — viitma
просрочка — viide (-te)
простирање, подавање — das Aus-
strecken, das Reichen — ulatamine,
-tus
простирати — erstrecken — ulatama,
küünitama, lajutama
простираться — sich erstrecken — ula-
tama, küündima, lajutama
простое большинство — lihtenamik
простой вексель — lihtveksel
просторъ — avarus
пространство — Raum — ruum; Aus-
dehnung — ulatuvus
пространство времени — Zeitraum —
ajaulatuvus
протестъ въ неплатежѣ — protest
mittemaksu pärast
протестъ въ неприятии — protest
vastuvõtmatusel pärast
протівиться — widerstreben — tõr-
kuma
противоположность — Gegensatz —
vastuseis, vastolu
противорѣчивость — vastukäivus
противорѣчіе — Widerspruch — vastu-
kääm (-ma)
процентъ — Prozent — protsent
проценты — Zins — kasviku¹²⁾, oodis,
intress; размѣръ процента — Zins-
fuss — kasviku, oodise, protsendi
määr
проценты на проценты — intress int-
ressile, liitprotsendid

прочность — Dauerhaftigkeit — pida-
vus
прочтение — ettelugemine, (ette-)loek
(-ku)²⁵⁾
прошнурованіе — nõõritamine, -tus,
nõõrimine, nõõre (nõõrde)
прошнуровывать — (läbi) nõõrima, nõõ-
ritama
прощеніе долга — võla kinkimine, -mus
прямодушіе — Redlichkeit — kohtlus
прямая линия — otsejoon
прямой наследникъ — otse(-ne) pä-
rija
прямой родственникъ — otse(-ne) su-
gulane
публика — Publikum — publik(-um),
üllik²⁶⁾
публиковать — publizieren — ülli-
tama²⁶⁾
публичнѣй нотаріусъ — avalik notar
„ торгъ — oksjon, avalik
pakkumine, rake
пчеловодство — Bienenzucht, Honig-
bau — meeviljus
пчелохозяйство — Bienenwirtschaft —
mesindus

(Järgneb).

Seletused eelseisvate oskussõnade juurde.

1) tütrek, pojak — tuletatud samal kombel
kui „isak“ ja „emak“.

2) tasund — miski, mis tasu, s. o. tasate-
gemist meelde tuletab (vrdl. isa — isand, susi —
soend).

3) ülimus, peamus — arendatud oma-
dussõnadest „ülim“ (s. o. kõige ülem) ja „pea-
mine“ (главный).

4) siirdeveksel, siirdud — soomekeel-
seist sõnust „siirto = ülekanne“ ja „siirtää = üle
kandma, üle viima“.

5) loendama — kunstlik sünnitus sõnast
„lugema“.

6) rõivas — selle rahvasõna üldtarvitusele
võtmise läbi oleks võimaldatud vahetegemine sõnade
„Kleid“ (=rõivas) ja „Zeug“ (=riie) vahel.

7) voodus, voodsa — tuletatud sõnast
„voos“, mis tähendab „aastat, aastast kasvu, aast-
tast andi“; nii siis: aasta kohta annirohke.

8) sunnis — sundusena tälta olev asi, kohustus.

9) andam — arendatud ajasõnast „andma“ selsamal kombel kui „kandam, sõnum“ jne. sõnust „kandma, sõnuma“ jne. Samasugused tuletised on ka asum ja tulem.

10) ebastama — sõnast „eba“.

11) ängama — rahvakeeles sama tähendusega tuttav.

12) ännik, kaabik — suffiksi „ik“ varal tuletatud sõnadest „ängama“ ja „kaapima“. Sama-laadilised tuletised on ka ruumik, kasvik, tühik ja viimik.

13) soot, soodi — rahvapärane sellesisuline nimetus.

14) ose — rahvakeelne sõna, pärit samast kännust kui „osa“.

15) aluema = algusema; aluisa = algusisa.

16) lapsis — kunstlik sünnitus „lapselapse“ mõiste väljendamiseks lühemal kujul.

17) loong — tuletis ajasõnast „looma“; kõnealuse mõiste väljendamiseks viimase ajal tarvitusele võetud sõna „looming“ ei sa korrapäraselt tuletatuks arvata.

18) mõõl — tartumurdeline sõna „kaasavara“ jaoks.

19) sige, sigeme — sõnast „sigima“ arendatud, konkreetset asja tähendav nimisõna.

20) seistama, seiskuma — tuletised tüvest „seisk, seis“.

21) ajandama — aja suhtes korraldama.

22) jaemüük — käändevormist „jae“, mis on mitmuse instruktiiv nimisõnast „jagu“, ja nimi-sõnast „müük“ saadud liifsõna; jae = jagude viisi, nagu hulgi = hulkade viisi, tähi = tähtede kaup ja jne.

23) käitis — asi, mida käitatakse, käima pan-nakse.

24) tööndus = tööasjandus.

25) loek — üksus lugemist (vrdl. minema — minek, panema — panek jne.).

26) üllik — ik varal arendatud sõnatüvest „üld“. Vastav verbaalne kuju „üllitama“.

Teated väljamaalt.

Vaidlused Poola alaealiste kohtute ümber.

Juunikuus 1920. a. algas Poola kodi-fikatsioonikomisjoni kriminaal-sektsiooni oma töid alaealiste kohta käivate sea-duste alal.

Kõige pealt asuti alaealiste kohta käi-vate materjalseaduste põhimõtete üles-seadmisele. Siin tuli ilmsiks peajasjali-kult kaks voolu. Poola professor Mogil-nicki esitas kriminaalõigusteaduse kõige uuemat voolu ja asus seisukohale, mis juba Belgias lastekohtute uues seaduses 1912. a. läbi viidud, ja nimelt, et alae-aline kuni 18 aasta vanaduseni, kes toime-pannud kuriteo või väärteo, ei või olla kaelakohtuseaduses ettenähtud surve abi-nõude objektiks, vaid ta peab puhtkas-vatuslise ja, kui tarvis, ka paranduslise valve alla antama. See tähendab, et prof. Mogilnicki ei tunnusta arusaavuse põhi-mõtet. Ta seisab täitsa moodsal alusel ja soovitab alaealiste kriminaalseadus-tikku üles ehitada järgmistel põhimõtetel:

Alaealiste kuritegevuse vastu võitle-mine peab rajatud olema kasvatusliste ja parandusliste abinõude teleoloogilisele põhimõttele. Alaealise poolt kuriteo toi-mepanemisel on kõlblusel kõrvaline täht-sus: kuritegu on ainult isiku moraalse ja mõistuslise seisukorra sümptom. Selts-kondlik võim peab seltskonda kuritegude eest külma verrega, ilma vihata ja kätte-maksu-himuta kaitsma. Alaealine, kes kuriteo toime pannud, on kardetav selts-konnale, ja seltskond peab ennast selle isiku uute kuritegude eest kaitsma. Kas-valada ja parandada alaealisi kurjategi-jaid, aga mitte neile kättemaksta ega neid nende pattude eest nühelda, see on alaealiste kuritegevuse vastu võitlemise ülesanne. Sellepärast on küsimus, kas alaealine arusaavusega või arusaavuseta on toimetanud, on kohtule täiesti ükskõikne. Alaealiste kohtunikud ei ole kutsutud ot-sustama, missugune oli alaealise mõis-tusline või kõlblusline seisukord kuriteo toimepanemise silmapilgul, vaid nad pea-vad kindlaks tegema seisukorra kohtu-mõistmise silmapilgul, et teada, missu-guseid abinõusid tarvitusele võtta, et kahjulikku alaealist kasulikuks seltskonna liikmeks ümber muuta.

Alaealise ja täisealise vahe ei seisa mitte arusaavuses, vaid iseloomu painduvuses, muljete ülekaalus ja keskpäras andes, oma tegude üle valitseda. Sellepärast peab alaealiste suhtes täitsa iseäralisi abinõusid tarvitama, millel midagi ühist ei tohi olla täisealiste kohta tarvitavate surveabinõudega.

Mööda minnes olgu tähendatud, et eelseisvad prof. Mogilnicki poolt avaldatud põhimõtted kinnitust leiavad ka kuulsa prantsuse kriminalisti prof. Garçon'i poolt, kes arvab, et keegi enam selle peale ei mõtle, et alaealist nuhelda; alaealist peab kasvatama ja parandama; alaealiste jaotus aastate järele ei tohi maksvas seaduses ettenähtud olla, ja kohtunikkudele peab õigus jäetama alaealistele kurjategijatele oma äranägemise järele kasvatusliste ja parandusliste abinõude tarvituselevõtmist määrata.

Krakovi professor Krzymuski vaidles nende mõtete vastu ja toetas „alaealise kurjategija“ teooriat, see on, et kriminaalseadustiku põhimõtteid peab tarvitama 14—18-a. alaealise suhtes, kui viimane on kuriteo arusaavusega toime pannud.

Ilmsikstulnud põhimõtete lahkumineku tõttu lükati kriminaalsektsiooni istungid edasi ja tuldi uuesti kokku novembris samal aastal, kus vastastelt pooltelt valmistatud seaduseprojektid vastu ei võetud, sest et need projektid diametraalselt vastakate põhimõtete järele kokku olid seatud. Et täbarast seisukohast üle saada, otsustas kriminaalsektsioon üles seada põhimõtted, millele alaealiste seadus peaks rajatud olema, et neid põhimõtteid lihtsa hääletamise teel kindlaks teha.

Nii seati siis üles ligi 50 põhimõtet küsimuste näol, millele ka sektsiooni liikmed vastasid. Ülesseatud ja vastuvõetud põhimõtetest kõige huvitavamad ja tähtsamad olid:

1) Kas peavad kohtu kätte antud alaealised karistuse alla langema või peab

nende suhtes tarvitusele võetama ainult kasvatuslised ja paranduslised abinõud?

Vastus: Kasvatuslisi ja paranduslisi abinõusid võib tarvitusele võtta karistuse asemel ehk ühes karistusega.

2) Kas peab kindlaks määratama vanadus, mis lahutaks alaealiste kohta käiva seaduse tarvitusele võtmise seadusest, mis täisealiste kohta maksab?

Vastus: peab kindlaks tehtama vanadus, milles alaealised absoluutselt oma tegude eest ei vastuta, ja vanadus, milles nad relatiivselt oma tegude eest vastutavad.

3) Missugused peavad olema need aastad (vanadus)?

Vastus: 1) alla 14 aasta (ehk 12 aasta) ei vastuta alaealine absoluutselt oma tegude eest;

2) 14 aastast (ehk 12 a.) kuni 18 aastani vastutavad alaealised relatiivselt oma tegude eest, arvesse võttes, kas nad kuriteo on arusaavusega või arusaavuseta toime pannud;

3) 18 a. kuni 21 aastani vastutavad alaealised oma kuritegude eest, nagu täisalisedki, kuid kohus võib nende vanadust süüdi kergendava asjaoluna arvesse võtta.

4) Kas võib alaealisi kurjategijaid vanemate või hoolekandjate võimu alt ära võtta?

Vastus: Ja, võib.

5) Kas võib neid valve all vabaks jätta?

Vastus: Ja, võib.

6) Kas võib alaealisi kurjategijaid võõrastesse perekondadesse paigutada?

Vastus: Ja, võib.

7) Kas peab ühetüübilised või mitmetüübilised kasvatus- ja parandusmajad sisse seatama?

Vastus: Peab mitmetüübilised kasvatus- ja parandusmajad sisse seatama ja võimaldatama kasvatusmaja juhatajale alaealisi kurjategijaid ühetüübilisest kasvatus- või parandusmajast teisetüübilisse majja üle viia.

8) Kes peab valima kasvatusmaja tüübi, kuhu alaealist paigutada, kas kohus või administratiiv-võimud?

Vastus: Ainult kohus.

9) Kas peab kohtule õigus antama ja kohuseks tehtama oma otsuste täitmise järele alaealiste kasvatusliste ja parandusliste abinõude tarvituselevõtmise suhtes valvata?

Vastus: Ja, peab.

10) Missugused karistuse-abinõud tuleb alaealiste kohta tarvitusele võtta?

Vastus: Ainult paigutamine parandusmajadesse.

11) Kas kõigi alaealiste kurjategijate kohta tuleb karistust tarvitada või ainult nende kohta, kes üle 14 aasta (ehk 12 a.) vanad ja kes kuriteo arusaavusega toime pannud?

Vastus: Ainult alaealiste kohta, kes üle 14 aasta (ehk 12 a.) vanad ja kes arusaavusega tegutsenud.

12) Kas alaealistele määratud karistuse edasilükkamine on soovitav?

Vastus: Karistuse edasilükkamine on soovitav, kuna aga kasvatusliste ja parandusliste abinõude edasilükkamine soovitav ei ole.

Peale selle jõudis Poola kodifikatsioonikomisjoni kriminaalseksioon veel otsusele, et alaealised kurjategijad peavad „alaealiste kohtute“ kätte antama. Selleks otstarbeks peab igas kohturingkonnas üks alaealiste kohus ellu kutsutama, mida moodustab ainult üks kohtunik, kelle Ringkonnakohus kolmeks aastaks määrab. Alaealiste kohtu otsuse peale võib kaevata alaealiste apellatsioonikohtusse, mis koos seisab kolmest kohtunikust, keda Ringkonnakohus samuti kolmeks aastaks määrab.

Kui alaealine on kuriteo toime pannud ühes täisealisega, siis läheb asi enne alaealiste kohtu, kes peab kindlaks tegema, kas alaealine on arusaavusega tegutsenud. Selgub seal, et alaealine on kuriteo arusaavusega toime pannud, siis saadab ala-

ealiste kohus asja hariliku kohtu kätte, kes seda harilikus korras läbi harutab.

Kassatsiooni kord alaealiste poolt toime pandud kuritegudes on harilik.

Et seksiooni poolt vastuvõetud põhimõtetes raskeid vastolusid leidus, siis otsustas seksioon need vastuvõetud põhimõtted Prantsuse kriminaal-õigusteadlastele läbikaalumiseks saata ja saatis professor Rapoportile selleks otstarbeks Prantsusmaale.

22. detsembril 1920. a. arutas Prantsuse „Vangimajade peaselts“ (Société générale des prisons) neid põhimõtteid ja seadis kokku „Poolamaa lastekohtute“ projekti, milles on 58 paragrahvi.

Prantsuse vangimajade selts kõrvaldas Poola kodifikatsioonikomisjoni kriminaalseksiooni poolt vastuvõetud põhimõtetest pea kõik vastolud ja arvas omalt poolt tarvilikuks paralleelselt lastekohtutele ellu kutsuda „Laste kaitse seltsid“ (Société patronage), kelle pea-üleandeks oleks alaealiste kurjategijate järel valvamine kasvatus- ja parandusmajades, lastekohtutele abiks olla ustavaid perekondi otsida, kuhu alaealisi kasvatus mõttes paigutada, ja kaitsta alaealiste kurjategijate huviseid igas suhtes.

See seaduseprojekt ootab Poola parlamendis järjekorda.

(Kuukirjast „Revue pénitentiaire et de Droit pénal“ nr. 1—3, 1921 a.).

Riigikohtu tegelus.

Üldkogu.

Kas võib arvata päevarahade suhtes kohtute, kohtunikude, kohtuuriijate ja prokuratuuri ning nende kantselei-ametnikkude väljasõituseid nende ringkonna piirides „Riigiteenijate Ameti-sõitude Tasu Seaduse“ (R. T. nr. 113 — 1921 a.) § 9-as ettenähtud 5 liigli alla

käivateks või tuleb nendele päevarahasid maksta, väljasõidu sihi järele arvates, 1. ja 2. liigi järele ja vähemalt üle 15 päeva määratud komandeerimiste korral — 3. ja 4. liigi järele?

Vastus: Kohtunikkude, prokuratuuri ning nende kantseleiametnikkude väljasõitudel tuleb päevaraha 1921. a. „Riigi Teatajas“ nr. 113 avaldatud Riigiteenijate Ametisõitude Tasu Seaduse § 9-as ettenähtud 1. ja 2. liigi järele, väljasõidu sihi kohaselt, vähemalt üle 15 päeva kestvatel komandeerimistel 3. ja 4. liigi järele arvata, kohtu-uurijate ja rahukohtunikkude väljasõitudel aga, mis nende jaoskonna piirides sünnivad, sama seaduse § 9 ettenähtud 5. liigi järele. Viienda liigi sõite esimeste liikidega kõrvu seades, peab järeldama, et 5-das liigis ettenähtud ametisõitude all on mõeldud niisuguste ametnikkude sõidud, kellel on oma teatavad kindlad piirkonnad (jaoskond, raioon, ringkond jne.) ja kes oma ameti iseloomu poolest jooksvate ametikohuste täitmiseks peavad liikuma, nii kui seda, näituseks, mõned tehnilised ametid, revidentide, valve- ja kaitsepolitsei ametid jne. nõuavad. Viienda liigi alla ei või aga mitte keskastutuste ehk laiemaulatusliste ringkonna asutuste ametnikkude sõite seada, kes mitte säärase sõitude tegemiseks otse seotud ei ole ehk kelle jooksvad tööd mitte ühes kindlas piirkonnas, s. o. piiratud kitsamas maa-alas, ei teostu. Vastupidi seletades peaks võimatumale järeldusele tulema, et ministrid, nende abid, peavalitsuste tegelased, kes oma ametikohuseid täites pealinnast teise linna ametisõite teevad, kulutasu alamas liigis saaksid, kui nende alla kuuluvad kohaliku ringkonna ehk jaoskonna ametnikud, kes omast jaoskonnast väljapoole komandeeritakse, ehk Kohtupalati juurde kuuluvad ametnikud, Rahukogu esimehed ja alalised liikmed vähem sõidutasu

saaksid, kui näit. rahukohtunik, kes väljapoole tema jaoskonda mingisugust ametisõitu tegema käsutatatakse. Et Riigiteenijate Ametisõitude Tasu Seaduses mingid erandeid kohtu ametkonna jaoks ei ole tehtud, siis tuleb järeldada, et 5. liik ka kohtuametkonna kohta maksab, ja nimelt nende ametnikkude kohta, kellel oma kindlad ärapiiratud maa-alad on, kus nad alaliselt oma jooksvaid ametiasju õiendama on seatud, nagu seda on jaoskonna kohtu-uurijad ja rahukohtunikud. Viienda liigi alla ei saa aga mitte viia kohtute väljasõite ühes prokuratuuriga ja nende kantseleiametnikkudega, sest et need mitte ühes kitsamas piirkonnas ei tegutse.

(Riigikohtu Üldkogu t. nr. 11 — 1922.)

Administratiiv-osakond.

Kas Haridusministeerium võib kooliõpetajat, kes oma ülesannetele enam ei vasta, lahti lasta ehk esialgselt ametist kõrvaldada, ilma kohalise Linna- ehk Maakonna-koolivalitsuse ettepanekuta?

Vaastus jaatav.

Et küll Eestimaa Koolivalitsuse ajutise korralduse 1917 a. 11. aug. peat. III § 17 pp. m ja n (R. T. nr. 6 — 1918. a.) niisama Linna-Koolivalitsuse korralduse 1918. a. 21. dets. § 37 pp. m ja n. ettenähtud määrused Maakonna- ja Linna-koolivalitsuste ülesandeks teevad nendele alluvate asutuste ja isikute vastu tõstetud kaebusi läbi vaadata ja ettepanekuid teha Haridusministeeriumile kooliõpetaja lahtilaskmise ehk esialgselt ametist kõrvaldamise kohta, ei saa neist määrustes siiski järeldada, et Haridusministeeriumil ei oleks õigust ilmsiks tulnud väärnähtusi koolides omal initsiatiivil kõrvaldada ja ise ametist lahtilasta

ehk esialgselt kõrvaldada kooliõpetajaid, kes oma ülesannetele ei vasta, ilma et ära oodata vastavate Maakonna- ehk Linna-koolivalitsuste ettepanekuid, kui juba Haridusministeerium oma revidendi kaudu on asju koha peal selgitanud.

(Riigikohtu Adm. t. nr. 31 — 1922.)

Kas greeka-katoliku kiriku kihelkonna-nõukogud on säärased asutused, kelle otsuste ehk tegevuse peale võib administratiiv-kohtu korras kaebust tõsta?

Vastus eitav.

Adm. K. K. § 2 on üles loetud kõik asutused ja ametnikud, kelle kohta administratiiv-kohtukord on maksev, ja nende hulgas kihelkonna-nõukogu ei ole. Ei ole ka Greeka-katoliku kirikuseaduses, mis peale Adm. K. K. maksmapanemist kinnitati, erimäärust olemas, millest võiks järeldada, et kihelkonna-nõukogu otsuste peale võib adm.-kohtu kaevata. (R. t. nr. 28/29 — 19).

Kirik ei ole riikline asutus. Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 11 järele meil „riigiuseks ei ole“. Kirik on üks usuühing ehk korporatsioon. Greeka-katoliku kirikuseadused on Valitsuse poolt kinnitatud kui „greeka-katoliku kiriku valitsuse ja koguduste omavalitsuse ajutine korraldus“ (R. t. nr. 28/29 — 1919). Kihelkonna-nõukogu on üks koguduste omavalitsuste-asutustest, kes eeltähendatud kirikuseaduse § 68 järele „kihelkonna ja kiriku asjade ajamiseks ja kihelkonna varanduste järele vaatamiseks valitakse“.

(R. Adm. t. nr. 673 — 1921.)

Kellel on õigus vallasekretäri lõplikult ametist vallandada?

Vastus: Siseministril.

1866. a. Valla-kogukonna Seaduse § 30 põhjal oli ülemusel õigus vallasekretäri ametist vallandada, kui sekretär ei suut-

nud oma ametikohuseid täita. Lõplik ametist vallandamine sündis talurahvasajade komissari ettepanekul kubermangu talurahvasajade komisjoni poolt. Riigi Teatajas nr. 78 — 1919. a. avaldatud Omavalitsuse Ajutise Järelevalve Seaduse § 12 põhjal läksid endiste talurahvasajade komissaride õigused ja kohused üle Maakonnavalitsuse kätte ja kubermangu talurahvasajade komisjoni õigused ja kohused Siseministeeriumi kätte. Järjekult on siseministril õigus vallasekretäri lõplikult ametist vallandada.

(R. Adm. t. nr. 506 — 1921).

Kas võib Põllutöoministeerium administratiivsel teel, s. o. oma käskude põhjal, seda tagasi võtta, mis ta kellelegi nende lepingu põhjal ära on annud?

Vastus eitav.

Rendilepingu sõlmimisega on Põllutöoministeeriumi ja teatava isiku vahel tekkinud vahekord, mis harilik on rendileandja ja rentniku vahel, ja kõik vaidlused, mis niisuguse lepingu täitmisel võivad tekkida, peavad lahenduma tsiviilkohtu teel (Ts. Kp. S. § 1). Säärasel korral ei tegutse Põllutöoministeerium enam kui kõrgema riigivõimu esindaja, vaid kui lepinguosaline, kes peab sellekohaste seaduste järele käima.

(R. Adm. t. nr. 690 — 1920.)

Kas linna- ja alevivalitsused võivad korraldusi teha, planeerimise ja rendileandmise mõttes maade kohta, mis enne 14. apr. 1920 (R. T. nr. 61/62—1920) linnas ja alevis juba olemas, ja eraisikute tarvitada olid?

Vastus eitav.

Vabariigi Valitsuse poolt 1920. a. 14. apr. vastuvõetud ajutise määruse

linnade ja alevite maaga varustamise kohta (R. T. nr. 61/62—1920) § 1 järele antakse, kuni linnade ja alevite maaga varustamiseni sellekohase eriseaduse põhjal ja linnadele ja alevitele antava maa-ala piiride lõpuliku kindlaksmääramiseni, maad linnadele ja alevitele sel määral, mil nimetatud omavalitsused maa otsekohest kasutamist jõuavad korraldada. Sama määruse § 2 ja 3 määravad lähemal ära linnadele ja alevitele antava maa kasutamise korra. Sellest järgneb, et kõnealuse määruse järele alevi- ja linnavalitsused võivad korraldada ainult neid maid, mis nimetatud 1920. a. 14. aprilli määruse põhjal alevitele ja linnadele on antud, aga mitte neid maid, mis enne linnas ehk alevis juba olemas ja eraisikute tarvitada on. Nende kohta jäävad maksma kõik endised seadused ja määrused.

On, näituseks, alev alevi-õigused peale Maaseaduse ilmumist saanud ja ühel alevielanikul oli endise mõisa omaniku käest krunt maad ehituse alla renditud, siis kaotab endise omanikuga tehtud rendileping Maasead. § põhjal oma maksvuse ja endise omaniku asemele astub riik, ja ainult riik võib vahekorda, mis tema kui uue omaniku ja endise rentniku vahel olemas, muuta, aga mitte Alevi valitsusega Alevinõukogu.

(R. Adm. t. nr. 582—1921.).

Missugune õigusline vahe on ametniku kohuste täitja ja ametniku vahel?

Ametikohtade koosseisus äratähendatud kohtade peale määratakse ametnikud kas ametniku kohuste täitjaks või jälle

täieõigusliseks kinnitatud ametnikuks (V. S. K. III k. § 138). Õigusline vahe ametniku kohuste täitja ja ametniku vahel on see, et kohuste täitjat võib see ametiasutus, kes ta määras, ilma põhjusi nimetamata jälle ametikohuste täitmisest vabastada või teise koha peale ümberpaigutada ja tema kohta ei ole sellekohased V. S. K. III kõite määrused ametnikkude ümberpaigutamise ja ametist vabastamise kohta mitte maksvad.

(R. Adm. t. nr. 663 — 1921).

Kas obligatsioonimaksust vabastamiseks on Rahaministri luba tarvis?

Vastus jaatav.

1920. a. 27. aug. seadusega (R. T. nr. 137/138—1920, Sead. nr. 268) kõrgendati obligatsioonide tegemisel võetav maks 5% pealt 6% peale, kuna muus osas endine Saksa okupatsiooni aegne seadus maksvaks jäi ja selle seaduse järele (Verordnungsblatt für Liv- und Estland № 21 — Ziffer 245 v. 16. mai 1918) obligatsioonimaksust vabastamise küsimust otsustas ülemjuhataja (Oberbefehlshaber), kelle võimupiirkond (kindrali ja ülemjuhataja õigused) 19. XI. 1918 a. Aj. Valitsuse poolt vastu võetud administratiivseaduse järele (R. T. nr. 1—1918) sellekohasele ministrile üle läks, s. o., käesoleval korral Rahaministrile.

(R. Adm. t. nr. 805—1921).

Missuguseid tõendusid tuleb Riigi Teatajas nr. 57/58 — 1920. a. avaldatud määruse perekonna abiraha maksmise

asjus riigiteenijatele ja töölistele § 5 ettenähtud, tarviliste tõenduste all mõista?

Vastus: Niisuguseid tõendusi, mis ametivõimude ehk ametiasutuste poolt on välja antud ehk tõeks tunnistatud.

Ts. Kp. S. §§ 366—498 on ära tähendatud, mis seadus tõenduste all arwab; seal ei leidu, et allkirja, mis oma õiguste tõenduseks välja antud, võiks kui tõendust allakirjutaja kasuks lugeda. Seadus lubab ainult üksikutel, iga kord aratähendatud, juhtumistel allkirja võtta, ja nimelt, kui ettetoodud tõendused puudulikud on, siis nende täienduseks veel allkirja, näituseks Ts. Kp. S. §§ 1978, 2058 ja Verordnung betreffend Ermittlung u. Schätzung von Kriegsschäden in Liv- u. Estland vom 31. Juli 1918 §§ 11 u. 13 (Verordn. № 32 vom 12. Aug. 1918 Page 342 u. 343). Kõne all oleva määruse § 5 nõuab nimelt tõenduse ettepanemist ja nähtavasi ei loe ta selleks otstarbeks küllaldaseks ainult allkirja, sest järgnevas § 6 on kaelakohtuline vastutus ettenähtud iseäraliselt valeteadete andmise eest. Et tarviliste tõenduste all tuleks ainult politsei [tunnistusi mõista — ei ole alust, sest säärast kitsendust ei ole mainitud määruses ette nähtud. Sellest, et kitsendusi ei ole ettenähtud, võib järeldada, et „tarviliste tõenduste“ all tuleb mõista kõiki dokumenta, mis kui tõendused seaduses ette on nähtud, näituseks, ametniku ülemuse poolt väljaantud tunnistusi ja ülepea ametivõimude ehk ametiasutuste poolt väljaantud või tõekstunnistatud teateid.

(Riigikohtu Adm. t. nr. 487 — 1922.)

Kas Maaseaduse või Seisuste Kaotamise Seaduse avaldamise päevast on riigistatud maid koormavad reaalko-

hustused seisusliste asutuste, kirikute ja eraisikute heaks ära kaotatud?

Vastus: Maaseaduse avaldamise päevast (R. T. nr. 79/80 — 25./X/1919. a.).

Maaseaduse § 7 määrab, et võõrandatavat maad koormavad reaalkohustused seisusliste asutuste, kirikute ja eraisikute heaks ära kaotatakse, ja sama seaduse § 23 määrab, et võõrandatud mõisate metsad ei tule mitte jägamisele, vaid jäävad Riigi omanduseks. Maaseadus ei puuduta seisusi kui niisuguseid (nemad on kaotatud Seisuste Kaotamise Seadusega R. T. nr. 129/130 — 1920. a. nr. 254), aga nende õigused, näituseks regulatiiv puude peale riigistatud mõisatest ja metsadest, on Maaseadusega kaotatud, ja et see määrus ei kannu deklaratsiooni iseloomu, järeldub Maaseaduse § 2-st. Peale Maaseaduse § 7 nimetatud riigistatud mõisaid koormavate reaalkohustuste, mis ära kaotati, jäid kõik teiste maade peal lasuvad regulatiivmaksud vaimuliku seisuse heaks veel maksvaks, ja ainult nende kohta käibki Seisuste Kaotamise Seaduse § 6 täh. 1, aga mitte riigistatud mõisate kohta.

(Riigikohtu Adm. t. nr. 269 — 1922.)

Kas Haridusministeerium võib õpetajat distsiplinaarkorras koolijuhataja kohalt tagandada?

Vastus: Haridusministeeriumil, kui ülemusel, on õigus distsiplinaarkorras säärast abinõu tarvitada (Nuhtl. S. § 69 tähendus ning § 410 ja Kr. Kp. S. §§ 1066).

(Riigikohtu Adm. t. nr. 31 — 1922.)

Kas Põllutöoministeeriumil ehk Maakorralduse Peavalitsusel on õigus külamaade kasutamise kohta Petseri maakonnas korraldusi teha?

Vastus eitav.

Seadustekogu IX k. Talurahva-seadustikus (Положение о сельском состоянии) § 62 p. 8 põhjal on Petserimaal külakogul õigus külamaad ise korraldada ja ka õigus otsustada külamaa taluviisilisele kasutamisele üle minna, mis külakogu koosolekul seadustikus § 66 p. 1 ja 2 ja § 37^a korras otsustatakse. „Riigi Teatajas“ nr. 14/15 — 1920. a. avaldatud seaduse nr. 71 järele talumaade korraldamise kohta Petseri maakonnas pidi maa korraldus Petserimaal sündima endise Vene riigi 1911. a. 29. mai Maakorralduse-seaduste (Собр. Узак. 16./VI 1911 nr. 119 § 1087) järele ühes nimetatud seaduses nr. 71 ettenähtud muudatustega. Nimetatud seaduse § 4 järele kinnitas Maakonna Maakorralduse Nõukogu poolt heaks kiidetud maakorralduse plaanid Põllutöoministeeriumi Planeerimise Peakomisjon ja § 5 järele pidi kaebused Maakorralduse Nõukogu otsuste peale 10 päeva jooksul otsuse avaldamise päevast arvates Põllutöoministeeriumi Planeerimise Peakomisjonile ära antama. Kuskil seaduses ei ole ettenähtud, et kaebusi võidaks anda ka Põllutöö-ministeeriumile ehk Maakorralduse Peavalitsusele ja et Põllutöoministeeriumile ja Maakorralduse Peavalitsusele oleks õigus antud külamaade kohta Petseri maakonnas korraldusi teha. Riigi Teatajas nr. 88/89 1921. a. nr. 172 all avaldatud seadusega talumaade korraldamise kohta Petseri maakonnas ja Viru maakonna Narva-taguses osas on uus kord maksma pandud. Aga ka selles uues korras, mille järele (§ 7) kõik seniajaks Petseri maakonna Maakorralduse Nõukogu poolt heakskiidetud maakorral-

duse kavad tulevad otsustamisele Maakorralduse Peakomisjonis uues koosseisus, ei ole ette nähtud, et põllutöoministeeriumile oleks õigus antud korraldusi teha külamaade kasutamise kohta Petseri maakonnas.

Küsimused.

Kas on maksvate seaduste järele Administratiiv-asjade peavalitsusel, samuti järelevalve-asutustel õigus nelle alluvaid ametnikke administratiivkorras karistada?

Vastus antakse edespidi, sest Riigikohus ei ole säärast küsimust senini veel põhimõttelikult ära otsustanud.

Kui suure elanikkude arvu juures võib alevi omavalitsust ellu kutsuda?

Vastus: Mõõduandev ei ole elanikkude arv, vaid elanikkude soov.

Alevi omavalitsuse ellukutsumise kord on üksikasjaliselt ettenähtud Vene Aj. Valitsuse 1917. a. 15. juuli seaduses (v. Sead. ja Kor. Kogu 9./VIII/1917. a. nr. 187 § 1082). See seadus on meil maksev. Ainult alevikogu valimiste suhtes on mõned paragrahvid muudetud (R. T. nr. 22 — 1919. a. nr. 56) ja Vabariigi Valitsuse otsuse põhjal 30. sept. 1919. a. (R. T. nr. 71 — 1919. a.) maakonna-nõukogude otsuste kinnitamine alevite läbutamise asjus valdadest allub Sise-ministeeriumile.

Vastutav toimetaja — F. Karlson.
Väljaandja — Tartu Õigusteadlaste Selts.